

LABAARI GEA NGE MƐ YOHANU U YORUA

Yohanu u kī u tǎmbu sǎosi win tire te sǎa ma Yesu u sǎawa Gusunǎn Bii. Wi u nǔn naanε doke kpa yǎero u n wǎaru mǎ sere ka baadommaǎ, wiru 20:30-31. Yohanu u ñ mǎn dabinu yorua nge mε Mateu ka be ba tie ba yorua. Adama u garin weenasii sua u ka sǎosi mε Yesu u sǎa. U marubu nǎm mεerusen gari yorua, wiru 3, ka nim wǎarugim gari, wiru 4, ka dǎa wǎaruginun gari, wiru 6, ka handunian yam bururam gari, wiru 8. U maa sun Yesun sǎmburun tore sǎomǎ ka win dim dǎakim mε ba di ka win bwǎabu, wiru 13, ka gari dǎaki yi u bu sǎowa u ka bu nukuru yemiasia, wiru 14-16, ka sere maa kana te u kua win tǎmbu kpuron sǎ, wiru 17.

U maa nεε, Yesu u sǎawa Gusunǎn gari, ka dǎa wǎaruginu ka handunian yam bururam ka swaa ye ya dǎo Gusunǎn mi, ka gem, ka wǎaru, ka tǎki mero.

Tire te sǎa, Yohanu u maamaaki nǎoba tia sia ye Yesu u kua ye Mateu ka Maaku ka Luku ba ñ yorua. Adama u ñ Yesun marubu ka win sǎmburu te u kua Galileǎ yorua ka sere kǎkiri bi Yesu u wa ka Yinnin dǎa domaruginun gari. Domi tǎn dabira ta yeni kpuro yǎ kǎ win waati ye sǎa.

Tire ten kpunaa

1. Yam bururam ka wǎarun gari, wiru 1:1-18.
2. Yesu u tii tǎmbu sǎosi, wiru 1:19n di sere wiru 12:50.
3. Yesu Kirisin gari dǎaki yi u ka win bwǎabu nukuru yemiasia, wiru 13n di sere wiru 17.

4. Yesun sanam dāakim handunia sɔɔ, wiru 18n di sere wiru 21.

Yam bururam ka wāarun gari

¹ Saa yee yellun di Gari wāa. Gari yi wāa ka Gusunɔ. Gari yi, yi maa sāawa Gusunɔ. ² Yi maa wāa saa yellun di ka Gusunɔ sannu. ³ Saa yin min diya baayere ya taka koorɔ, ba ñ gāanu ganu taka kue yin biru. ⁴ Gari yi sɔɔra wāara wāa, wāa teya ta ka tɔmbu yam bururam naawa. ⁵ Yam bururam mɛ, mu ballimɔ yam wōkurɔ. Yam wōku te, ta ñ maa yam bururam mɛ go.

⁶⁻⁷ Durɔ goo raa wāa wi ba ra soku Yohanu, wi Gusunɔ u gɔsa u ka tɔmbu yam bururam mɛn areru diiya, kpa ben baawure u ka naanɛ doke saa win min di. ⁸ N ñ mɔ wiya yam bururam mɛ, adama ba nùn gɔrimawa u ka yam bururam mɛ areru diiya. ⁹ Yam bururam mɛ tɔnawa mu sāa yam bururam gem mɛ mu na handuniaɔ mu tɔmbu kpuro yam dɛɛrasiammɛ.

¹⁰ Wi u sāa Gari yi, u na u wāa handunia ye sɔɔ. Win min diya handunia ya taka koorɔ. Ka mɛ, handuniagiba kun nùn tuba. ¹¹ U na wigibun mi, ma wigiba kun nùn wure. ¹² Adama gaba nùn wura ma ba win yīsiru naanɛ doke ma u bu dam kā bu ka ko Gusunɔn bibu. ¹³ N ñ mɔ ba kua Gusunɔn bibu ka tɔnun marubu ñ kun mɛ ka tɔnun yɛm ñ kun mɛ ka wasin kīru, adama ba marurawa saa Gusunɔn min di.

¹⁴ Tɛ, Gari yi, yi kua tɔnu wi u durom ka gem yiba, ma u ka sun sina. Sa win yiikon girima mɛɛra, yiiko yèn bweseru Gusunɔ Baaba u win Bii teeruru wɛ.

¹⁵ Yohanu u win areru di u gbāra u nɛɛ, wiya mi,

wìn gari na raa gerua, wi u sisi nen biruə, adama u man kere domi u wãa ba sere man mara.

¹⁶ Win durom bakam sɔn diya besen baawure u win baa mwa, ma sa durom wa durom mensim wɔllɔ. ¹⁷ Gusunə u sun wooda wɛ saa Məwisin min di, adama durom ka gem mu nawa saa Yesu Kirisin min di. ¹⁸ Goo sari wi u Gusunə waare. Adama sa win Bii teereru wa wi u wãa Baaban mi. Tɛ wiya u sun Baaba sɔsi.

Yohanu Batemu kowon waasu

(I maa mɛriɔ Mateu 3:1-12, Maaku 1:1-8, Luku 3:1-18)

¹⁹ Yeniwa Yohanu u gerua sanam mɛ Yuu be ba wãa Yerusalemuə ba yaku kowobu ka Lefiba gərɩma win mi bu ka nùn bikia, wiya were.

²⁰ Yohanu u bu wurari, u n̄ wisibu yinɛ, u gerua batuma sɔə u nɛɛ, u n̄ sãa Kirisi wi.

²¹ Ba nɛɛ, n̄ n mɛn na, wuna were. Wuna Eli?

Ma u bu wisa u nɛɛ, aawo.

Ba kpam nùn bikia ba nɛɛ, wuna Gusunən sɔmə wi?

Ma u nɛɛ, aawo.

²² Ba maa wure ba bikia ba nɛɛ, wuna were, a sun sɔəwə kpa su wa ye sa ko bu tusia be ba sun gərɩma. Seeda yerà a tii diisimə.

²³ Yohanu u nɛɛ,

“nɛna nɔə ge ga gbāramə gbaburə

ga mɔ, i Yinni swaa dɛndasio,”

nge mɛ Gusunən sɔmə Esai u raa gerua.

²⁴ N deema gɔro ben gaba sãawa Falisiba. ²⁵ Ba Yohanu bikia ba nɛɛ, mban sɔna a tambu batemu mɔ, ma a kun sãa Kirisi wi, n̄ kun mɛ Eli, n̄ kun mɛ sɔmə wi.

²⁶ Yohanu u bu wisa u nεε, nε na ka nim batemu m̀, adama goo u yǎ bεen suunu sǎ wi bεε i ñ yē.

²⁷ Wiya u sisi nεn biruǎ, adama u man kere, na ñ mam tura n yēro win baranun wēε kusia.

²⁸ Yeni kpurowa ya koorā Betaniǎ, wuu ge ga wǎa Yuudenin guruǎ mi Yohanu u batemu m̀.

Yesu,

Gusunǎn Yǎa kinε kpendu

²⁹ Yen sisiru Yohanu u Yesu wa u sisi win mi ma u nεε, i Gusunǎn Yǎa kinε kpendu * mεerio te ta handuniagibun durum wuuwa ta ka doonǎ. ³⁰ Win gariya na raa gerua sanam mε na nεε, durǎ goo u sisi nεn biruǎ u man kere, domi u wǎa ba sere mam mara. ³¹ Adama na ñ daa ǹn tuba. N deema nε, na nawa n ka tǎmbu batemu ko nim sǎ, kpa n ǹn Isireliba giasia.

³² Yohanu u maa are teni di u nεε, na Hunde wa u saram wee saa Gusunǎ wǎllun di nge kparuko, ma u sina durǎ win wii wǎllǎ. ³³ Na ñ ǹn tuba, adama Gusunǎ wi u man gǎra n ka tǎmbu batemu ko nim sǎ, win tiiwa u man sǎwa ma win wirǎ na wa wi Gusunǎn Hunde u sarama u sǎ, wiya u koo tǎmbu batemu ko ka Hunde Dεero. ³⁴ Na maa ye wa, ma na areru di ma durǎ wi, Gusunǎn Biiwa.

Yesun bwǎa gbiikobu

³⁵ Yen sisiru Yohanu u kpam wǎa mi, u yǎ ka win bwǎabu yiru. ³⁶ Sanam mε u Yesu wa u sarǎ, u nεε, Gusunǎn Yǎa kinε kpendu wee. ³⁷ Ye bwǎabu yiru be, ba gari yi nua yera ba Yesu swīi.

* **1:29** Yǎa kinε kpendu Yesuwa ba ka yǎ wi u tii wē nge yǎku yǎaru.

³⁸ Yesu u sīira u bu wa ba nùn swīi, ma u bu bikia u nεε, mba i kasu.

Ba nεε, wɔɔru mana a wāa, Rabi. Yīsi ten tubusiana, keu sɔɔsio.

³⁹ U bu sɔɔwa u nεε, i na i wa. Ma ba ka nùn da ba wa mi u wāa, ma ba sɔɔ sura win mi. Saa ye, ya sāawa yokan kɔba nne.

⁴⁰ Andere, Simɔɔ Piεen wɔnɔ, u sāa tɔmbu yiru yen turo be ba Yohanun gari yi swaa daki dɔma te, ma ba Yesu swīi. ⁴¹ U gina gbia u da u win mɔɔ Simɔɔ sokuma ma u nùn sɔɔwa u nεε, sa Mesi wa, wi ba sokumɔ Kirisi ka Gerekim.

⁴² Ma u ka Simɔɔ da Yesun mi. Yesu nùn mɛera ma u nεε, wuna Simɔɔ, Yohanun bii. Sefawa ba ko n da nun soku. Yīsi te, ka te ba mɔ Piεε, ye kpuron tubusiana, kperu.

Yesu u Filipu ka Natanieli soka

⁴³ Yen sisiru Yesu u gɔru doke u da Galilen temɔ. Ma u ka Filipu yinna, u nùn sɔɔwa u nεε, a man swīima.

⁴⁴ Filipu u sāawa Besaidagii, wi ka Andere ka Piεε, wuu teugiba. ⁴⁵ Filipu u da u Natanieli kasuma ma u nùn sɔɔwa u nεε, sa yɛro wi wa win gari ba yorua Mɔwisi, ka Gusunɔn sɔmɔbun tirenɔ. Yɛro wiya, Yesu Nasaretigii, Yosefun bii.

⁴⁶ Natanieli u nùn bikia u nεε, gāa geenu koo kpī nu yari saa Nasaretin di?

Filipu u nεε, u na u wa.

⁴⁷ Ye Yesu u Natanieli wa u sisi win mi, u wi tusia batuma sɔɔ u nεε, i mɛerio, Isirelin biin tii tiiwa u wee mini, win nukurɔ taki sari.

⁴⁸ Natanieli u nùn bikia u nεε, man diya a man yɛ.

Ma Yesu u nεε, na nun wa dārūn nuurō Filipu u sere nun soka.

⁴⁹ Nataniēli u nεε, yinni, wunε Gusunōn Biiwa! Wunε Isireliban sina bokowa!

⁵⁰ Yesu u nūn bikiā u nεε, a naanε doke yèn sō na nεε, na nun wa dārūn nuurō? Kaa maa gāanu wa ni nu nini kpāaru kere.

⁵¹ Ma u bu sōwa u nεε, ka geema, na bεε sōmō, i ko wōllu wa ta wukiara, kpa Gusunōn gōradoba ba n yōmō ba n saramamō Tōnun Biin wii wōllō.

2

Kurō kpaaru Kanaō

¹ Sō itase ba kurō kpaaru mō Kanaō, Galilen temō. N deema Yesun mero u wāa mi. ² Ba maa Yesu ka win bwāabu sokusia kurō kpaā yeru mi. ³ Ye ben tam mu kōmia, yera Yesun mero u Yesu sōwa ma ba ñ maa tam mō.

⁴ Ma Yesu u nεε, na nεε ya? A ku man sō ye kon ko, nen saa kun tura gina.

⁵ Ma win mero u sōm kowobu sōwa u nεε, bu koowo kpuro ye Yesu u gerua.

⁶ N deema boosu nōba tia su wāa mi, mī sō Yuuba ba ra nim doke wasin sārasiabun sō. Gen baagere ga koo ditiri wunōbun (100) saka mwa.

⁷ Yesu u sōm kowo be sōwa u nεε, bu nim yibio boo si sō.

Ma ba yibia ka nōwō. ⁸ U maa nεε, bu sōko yande bu ka da kurō kpaā ten tōnweron mi.

Ma ba sōka ba ka da. ⁹ Ma tōnwero wi, u tam mε denda, mε Yesu u gōsia mi. Adama u ñ yē man diya mu na, sōm kowo be ba nim mε taka beya ba yē. Yera tōnwero wi, u kurō kpaon durō soka ¹⁰ u nūn sōwa u nεε, sii baawure u ra ka tam durom nēwa

gina, yen biru kpa u ka na me mu ñ meɔnɔ dobu tura, sanam me tamba durom me nɔra ba tonda. Adama wune a raa tam durom meni berua sere ka tẽ.

¹¹ Maamaaki yeni ye Yesu u kua Kanɔ, Galilen temɔ mi, yeya ya sãa gbiikaa win maamaaki be u kua sɔɔ. Miya u win yiiko sɔɔsi, ma win bwãaba nùn naane doke.

¹² Yen biru u sara u da Kapenamuɔ ka win mero ka win wɔnɔbu ka win bwãabu adama ba ñ te mi.

Yesu u dua sãa yerɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 21:12-13, Maaku 11:15-17, Luku 19:45-46)

¹³ Yuuban tɔɔ bakaru te ba ra soku Gɔɔ sararibu, ta turuku kua. Ma Yesu u da Yerusalemuɔ. ¹⁴ Ma u yãanu ka neɛ ka totoberɛ dɔrobu deema sãa yerun yaaraɔ, ka maa be ba sɔ ba gobi kɔsimɔ. ¹⁵ Ma u wɛɛn koromgba kua u bu gira be kpuro sãa yerun yaaran di, ka maa yãanu ka neɛ. Ma u be ba gobi kɔsimɔn gobi yari ye u ben tabulu fukamɔ. ¹⁶ Ma u totoberɛ dɔrobu sɔɔwa u neɛ, i ka yabu ye kpuro yario min di, i ku nen Baaban yenu gɔsia yaburu.

¹⁷ Yera win bwãaba yaaya ye ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ ba neɛ, “Wunen dirun kɔra man menimɔ nge dɔɔ.”

¹⁸ Yera Yuuba ba nùn bikia, yĩre terà kaa kpĩ a sun sɔɔsi su ka gia ma a kookoo sin yiiko mɔ.

¹⁹ Yesu u bu wisa u neɛ, i sãa yee te suro, sɔɔ itan baa sɔɔ kon maa tu seesia. ²⁰ Ma Yuuba ba neɛ, wɔɔ weeru ka nɔɔba tia ba kua sãa yee ten bana sɔɔ, amɔna kaa koosina a ka tu seeya sɔɔ ita sɔɔ.

²¹ Adama sãa yee tèn gari u mɔ, win wasiya.

²² Sanam me Yesu u seewa gɔrin di, win bwãaba

gari yini kpuro yaaya yi u raa gerua, ma ba Gusunɔn gari naanɛ doke ka sere maa gari yi Yesun tii u raa bu sɔɔwa.

Yesu u tɔmbu kpuro yɛ

²³ Sanam mɛ Yesu u wɔa Yerusalemuɔ Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru sɔɔ, tɔn dabira nɔn naanɛ doke, ye ba win sɔm maamaakiginu wa ni u kua.

²⁴ Adama u n win tii bu wɛ yɛn sɔ u be kpuron gɔrusu yɛ. ²⁵ N n maa tilasi goo u ka nɔn tɔnun daa tusia, domi u yɛ sɔa sɔa ye ya wɔa tɔnun nukurɔ.

3

Yesu ka Nikodemu

¹ Durɔ goo wɔa Falisiba sɔɔ wi ba ra nɛɛ Nikodemu, u sɔawa Yuuban tɔnwero. ² Durɔ wi, u da Yesun mi sɔɔ teeru wɔkuru, ma u nɛɛ, yinni, sa yɛ ma Gusunɔwa nun gɔrima a ka sun keu sɔɔsi, domi goo sari wi u koo kpɔ u sɔm maamaakigii nini ko nɔn bweseru a ra ko, ma n kun mɔ Gusunɔ wɔa ka yɛro.

³ Ma Yesu u nɛɛ, ka geema, na nun sɔɔmɔ, ma n kun mɔ ba tɔnu mara nɔn mɛɛruse, u n kpɛ u ko ban te Gusunɔ u swɔigii.

⁴ Nikodemu u nɔn bikia u nɛɛ, amɔna ba koo tɔnu ma kpam sanam mɛ u bukura. U koo kpɔ u wura win mɛron nukurɔ bu sere nɔn ma nɔn mɛɛruse?

⁵ Yesu u nɔn wisa u nɛɛ, geema na nun sɔɔmɔ, goo sari wi u koo kpɔ u ko ban te Gusunɔ u swɔigii ma n kun mɔ ba nɔn mara ka nim ka Gusunɔn Hunde. ⁶ Tɔnuwa tɔnu u ra ma, Gusunɔn Hunde maa, hundewa u ra ma. ⁷ A ku biti ko yɛn sɔ na nun sɔɔmɔ ma ba n koo ko ba kun tɔnu mara nɔn mɛɛruse. ⁸ Woo ga mɔ mi ga kɔ, ma a gen damu

nɔɔmɔ, adama a ñ yē mìn di ga na ka mi ga dɔɔ. Meya n sãa ka baawure wi Gusunɔn Hunde u mara.

⁹ Ma Nikodemu nùn bikia u nee, amɔna yabu ye, ya koo ka koorɔ mɛ.

¹⁰ Yesu u nee, wunɛ wi a keu sɔɔsimɔ Isireliban mi, ma a kun yabu yeni yē? ¹¹ Ka geema na nun sɔɔmɔ, bɛsɛ sa gerumɔwa ye sa yē, ma sa yen areru dimɔ ye sa wa. Ka mɛ, i ñ kī i bɛsɛn areru wura. ¹² I ñ man naanɛ doke sanam mɛ na bɛɛ handunia yen gari sɔɔmɔ. Amɔna i ko ka naanɛ doke nà n bɛɛ Gusunɔ wɔllun gari sɔɔwa. ¹³ Goo sari wi u yɔɔwa Gusunɔ wɔllɔ ma n kun mɔ Tɔnun Bii, wi u sarama saa Gusunɔ wɔllun di.

¹⁴ Nge mɛ Mɔwisi u waa sua wɔllɔ gbaburu sɔɔ, nge meya Tɔnun Bii wi, u ñ koo ko u kun suare tem di, ¹⁵ kpa baawure wi u nùn naanɛ doke u n wãaru mɔ te ta ku ra kpe. ¹⁶ Domi Gusunɔ u handuniagibun kīru mɔ, sere u win Bii tɔn durɔ teereru bu wē, kpa baawure wi u nùn naanɛ doke, u ku kam ko, adama u n wãaru mɔ te ta ku ra kpe. ¹⁷ Gusunɔ u ñ win Bii gɔrimɛ handuniaɔ u ka handunia taarɛ wē, adama handunia yu ka faaba waarawa saa win min di.

¹⁸ Baawure wi u nùn naanɛ doke, ba ñ nùn taarɛ wēɛmɔ, adama wi u kun nùn naanɛ doke ba yēro taarɛ wē kɔ, yèn sɔ u ñ Gusunɔn Bii teereru naanɛ doke. ¹⁹ N wee mìn di taarɛ wēɛbu na. Yam bururam mu na handuniaɔ, adama tamba yam wɔkuru kīa n yam bururam kere yèn sɔ ben kookoosu kun wã si ba mɔ. ²⁰ Domi baawure wi u daa kɔsa mɔ, u ra n yam bururam tusawa. U ku ra maa ne yam bururam sɔɔ, kpa win kookoosu su ku raa sɔɔsire. ²¹ Adama wi u gea mɔ, wiya ra ne

yam bururam sɔɔ kpa bu ka wa ma win kookoosu su kooramɔwa Gusunɔn min di.

Yesu ka Yohanu

²² Amen biru Yesu ka win bwãabu ba da Yudean temɔ. Miya u ka bu sina, ma u dera ba tɔmbu batemu mɔ. ²³ Yohanun tii u tɔmbu batemu mɔ Enɔnuɔ, Salimun bɔkuɔ, yɛn sɔ nim yiba mi. Ma tɔmba daamɔ win mi, u bu batemu mɔ. ²⁴ Saa ye, ba ñ gina Yohanu pirisam diru dokem kpa.

²⁵ Sanam mɛya sikirinɔ ga seewa Yohanun bwãabu ka Yuu goon suunu sɔɔ sãrasiabun garin sɔ. ²⁶ Ma ba da Yohanun mi, ba nɛɛ, yinni a durɔ wi yaaye? Wi u raa wãa ka wunɛ sannu Yuudenin guruɔ, win seeda a di? N wee, u maa dera ba tɔmbu batemu mɔ ni. Tɔmbu kpuro ba maa daamɔ win mi.

²⁷ Yohanu u bu sɔɔwa u nɛɛ, goo sari wi u koo gãanu wa ma n kun mɔ ni Gusunɔ u nùn wɛ. ²⁸ Bɛɛn tii i sãa nɛn seedagibu ye na gerua ma n ñ nɛ, Kirisi wi, adama ba man gɔrimawa n ka nùn swaa gbiiya. ²⁹ I ñ yɛ ma wi u kurɔ kpaɔ mɔ, wiya kurɔ kpaon durɔ? Durɔ win bɔrɔ wi u nùn yɔre u win nɔɔ nɔɔmɔ, wiya nuku dobu mɔ. Yen sɔna nɛn tiin nuku dobu yiba. ³⁰ Yesun bɛɛɛɛ ya koo sosiwa, kpa nɛgia yu kaara.

Wi u na saa Gusunɔ wɔllun di

³¹ Wi u na saa wɔllun di u kpuro kere. Wi u wãa handuniaɔ, handuniagiiwa u sãa, handuniagia u ra n gerumɔ. Wi u maa na saa wɔllun di u kpuro kere. ³² Ye u wa ka ye u nua, yen arera u dimɔ. Adama goo sari wi u win areru wura. ³³ Baawure wi u win areru wura, u seeda diwa ma Gusunɔ sãa geegii. ³⁴ Wi Gusunɔ u gɔrima, wiya u Gusunɔn

gari gerumə, domi Gusunən Hunde yibawa wi səə.
³⁵ Baaba u win Bii kī, ma u nùn yabu kpuro nəmu sonda. ³⁶ Wi u Bii naanɛ doke u wāaru mə te ta ku ra kpe. Wi u kun maa Bii wi mɛm nɔwɛ, u n̄ wāa te wasi, adama Gusunən məru wāa yɛron wirə.

4

Yesu ka kurə Samarigii

¹ Falisiba ba nua ma Yinni Yesu u bwāabu waamə u batemu mə n Yohanu kere. ² N sere deema n n̄ Yesun tii u ra batemu ye ko, win bwāaba ba mə. ³ Sanam mɛ Yesu u nua ye ba gerumə, u yara Yudean di ma u gəsira u da Galile gia. ⁴ Ye u dɔɔ mi, tilasiwa u ka Samari sara.

⁵ Ma u tura Samarin wuu gagu səə ge ba ra nɛɛ Sikari, ge ga wāa tem mɛn bəkuə mɛ Yakəbu u Yosəfu win bii kā. ⁶ Miya Yakəbun dəkə ya wāa. Yesu u wasira win sanum səə, ma u sina dəkə yen bəkuə. N deema saa ye, sɔɔ wii wolla.

⁷ N wee kurə Samarigii goo u nim takam na mi, ma Yesu u nùn nim kana u nɔ.

⁸ Saa ye, win bwāaba kusenu dwem da wuu səə. ⁹ Ma kurə Samarigii wi, u nùn bikia u nɛɛ, aməna wunɛ wi a s̄a Yuu, a ka man nim kanamə a nɔ, nɛ wi na s̄a Samarigii.

N deema Yuuba ka Samarigibu ba ku ra təbirinɛ. ¹⁰ Yesu u nùn wisa u nɛɛ, à n daa Gusunən kɛru yɛ, ma a maa nùn yɛ wi u nun nim bikiamə, kaa raa man bikiawa kpa n nun nim wāarugim kɛ.

¹¹ Ma kurə wi, u nɛɛ, tənwero, ma a kun maa dəkə kaaru mə ni, dəkə ye wee ya maa duku, ma giara kaa nim wāarugim mɛ wa. ¹² Bɛsɛn sikado Yakəbu wiya u sun dəkə yeni gbeeya. Wi ka win bibu ka win

yaa sabenu kpuro ba maa nɔra mi. Wune a Yakɔbu besen sikado wi kerewa?

13 Yesu u nùn wisa u nee, baawure wi u nim me nɔrumɔ, nim nɔru ga koo maa nùn ko. 14 Adama baawure wi u koo nim nɔ, me kon nùn kɛ, nim nɔru ga ñ maa yɛro mɛ ka baadommaɔ. Domi nim me na kon nùn kɛ mu koo ko bwia yɛro sɔɔ, ye ya ko n nim sumɔ, me mu tɔnu wāaru te ta ku ra kpe wɛemɔ.

15 Ma kurɔ wi, u nee, tɔnwerɔ, a man nim me kɛyɔ kpa nim nɔru gu ku maa man ko n sere nee, kon nim takam na mini.

16 Yesu u nùn sɔɔwa u nee, a doo a wunen durɔ sokuma i na mini.

17 Ma kurɔ wi, u nee, na ñ durɔ mɔ.

Ma Yesu u nee, gema a gerua ma a kun durɔ mɔ, 18 domi durɔbu nɔɔbuwa a raa mɔ. Wi a maa mɔ tɛ, u ñ sãa wunen durɔ. Gema a man sɔɔwa.

19 Ma kurɔ wi, u nee, tɔnwerɔ, na wa ma wune Gusunɔn sɔmɔwa. 20 Bese Samarigibu, besen sikadoba ba ra raa Gusunɔ sãwa guu tenin wɔllɔ, ma be Yuuba i nee, Yerusalemuɔra n weene ba n da Gusunɔ sã.

21 Yesu u nùn sɔɔwa u nee, kurɔ wune, a nen gari naane koowo yi na nun sɔmɔ. Saa ya sisi yɛ sɔɔ ba ñ maa Gusunɔ Baaba sãamɔ guu tenin wɔllɔ, ñ kun me Yerusalemuɔ. 22 Bese Samarigibu, i ñ yɛ wi i sãamɔ. Bese Yuuba sa yɛ wi sa sãamɔ domi faaba ya weewa saa Yuuban min di. 23 Adama saa ya sisi, ya mam tunuma kɔ, yɛ sɔɔ sãɔ geobu ba ko n Gusunɔ Baaba sãamɔ hunde sɔɔ ka gem sɔɔ. Benin bwesera u kasu bu nùn sã. 24 Gusunɔ u sãawa hunde, be ba maa nùn sãamɔ, ba koo nùn sãwa hunde sɔɔ ka gem sɔɔ.

²⁵ Ma kurɔ wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, na yɛ ma Mesi wi, wi ba ra maa soku Kirisi, u sisi. Wiya ù n tunuma u koo sun baayere nɔɔsia.

²⁶ Ma Yesu u nɛɛ, nɛna mi, nɛ wi na ka nun gari m̀.

²⁷ Sanam mɛ sɔɔra Yesun bwãaba tunuma. N bu biti kua too too ye ba wa u ka tɔn kurɔ gari m̀. Ka mɛ, ben suunu sɔɔ goo kun kurɔ wi bikie mba u kī. Ba ù maa Yesu bikie, mba n kua u ka kurɔ wi gari m̀.

²⁸ Sanam mɛya kurɔ wi, u win tooru deri, ma u gɔsira u da wuu. ²⁹ U wuugibu sɔɔwa u nɛɛ, i na i durɔ goo wa wi u man sɔɔwa ye na raa kua kpuro. N n man na, n ù Kirisi wi mi re?

³⁰ Ba yarima wuun di ma ba da win mi gia.

³¹ Saa ye sɔɔra win bwãaba nùn suuru kana ba nɛɛ, yinni a den gãanu dio.

³² Adama u nɛɛ, na dīanu ganu m̀ ni bɛɛ i ù yɛ.

³³ Yen sɔna bwãa be, ba bikianam̀ nge goo u ko n ka nùn dīanu naawɛwa u di?

³⁴ Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, nɛn dīana n wi u man gɔriman gɔru kīru ko kpa n win sɔmburu wiru go.

³⁵ Bɛɛ i ra gere i nɛɛ, n tie suru nne gɛɛbun saa yu ka turi. Adama na bɛɛ sɔɔm̀, i gbea mɛɛrio i wa nge mɛ baayeren sɔmbu tura. ³⁶ Wi u gɛɛm̀ u win kɔsiaru mwaam̀ kɔ, u maa guram̀ ye ya ko n wãa sere ka baadommaɔ, kpa wi ka duuro ba n nuku dobu m̀ sannu. ³⁷ Mɔn teni, ta sãa gem te ta gerum̀ ta nɛɛ, goo u duurum̀, goo maa gɛɛm̀. ³⁸ Na bɛɛ gɔra i ka gɛ mi i ù daa duure. Gaba ba duura, wee bɛɛ i yen are dim̀.

³⁹ Samarigibu dabiru wuu ge sɔɔ, ba Yesu naane doke kurɔ win seedan sɔ, ye u gerua ma Yesu u

nùn sɔ̀wa yabu ye u raa kua kpuro. ⁴⁰ Yen sɔ̀na ye Samarigibu ba da ba nùn deema, ba nùn suuru kana u ka bu sina. Ma u ka bu sina sɔ̀ yiru. ⁴¹ Be ba maa nùn naanɛ doke win tiin garin sɔ̀, beya ba dabiru bo. ⁴² Ma ba kurɔ̀ wi sɔ̀wa ba nɛɛ n ñ mɔ̀ win gere tɔ̀nan sɔ̀ be, ba Yesu naanɛ doke. Ba maa nùn naanɛ dokewa win tiin gari yi ba nuan sɔ̀, ma ba gia ka gem ma wiya Kirisi, handunian Faaba kowo.

Yesu u wirugii goon bii bekia

⁴³ Sɔ̀ yiru yen biru Yesu u doona min di, ma u da Galilen temɔ̀. ⁴⁴ Domi win tii u gerua u nɛɛ, sɔ̀mɔ̀ ku ra n bɛɛɛ mɔ̀ win tiin temɔ̀. ⁴⁵ Sanam mɛ u tura Galileɔ̀, ma Galilegibu ba nùn dam koosia ka nuku dobu domi ben tii ba raa tɔ̀ bakaru da Yerusalemuɔ̀, ba maa baayere wa ye u kua tɔ̀ baka te sɔ̀.

⁴⁶ Ma Yesu u kɔ̀am wura Kanaɔ̀ Galilen temɔ̀, mi u nim gɔ̀sia tam. Durɔ̀ goo maa wɔ̀a mi, sunɔ̀n asakpɔ̀bu sɔ̀ wìn bii u barɔ̀ Kapenamɔ̀. ⁴⁷ Ye asakpɔ̀ wi nua ma Yesu u yara Yudean di u na Galileɔ̀, yera u da win mi, ma u nùn suuru kana u na Kapenamɔ̀ u nùn win bii bekia, wi u wasikiramɔ̀. ⁴⁸ Yera Yesu nùn sɔ̀wa u nɛɛ, ma n kun mɔ̀ bɛɛ i yĩreru wa ka sɔ̀m maamaakiginu, i ñ naanɛ dokemɔ̀.

⁴⁹ Ma asakpɔ̀ wi, u nɛɛ, Yinni a gem mɔ̀, a na a bii wi wa u sere gbi.

⁵⁰ Ma Yesu u nùn sɔ̀wa u nɛɛ, u doo, win bii u bekura.

Ma durɔ̀ wi, u Yesun gari naanɛ doke yi u nùn sɔ̀wa ma u doona. ⁵¹ Sanam mɛ u dɔ̀ yenuɔ̀, u ka win sɔ̀m kowobu yinna swaɔ̀ ma ba nùn sɔ̀wa ma win bii u bekura.

⁵² Ma u bu bikia saa yerà u bekura. Ba nùn sɔ̀wa ba nɛɛ, gĩa sɔ̀ sɔ̀n kɔ̀ba tia dee deewa bara te, ta nùn deri.

⁵³ Sanam mɛya bii win baaba u yaaya ma saa yera mam mam Yesu u nùn sɔ̀wa ma win bii u bekura. Ma asakpɔ̀ wi ka win yɛnugibu kpuro ba Yesu naanɛ doke.

⁵⁴ Yeniwa maamaaki yiruse ye Yesu u kua, sanam mɛ u yara saa Yudean di u da Galileɔ̀.

5

Yesu u barɔ̀ goo bekia

¹ Yen biru Yuuban tɔ̀ bakaru gara tura, ma Yesu u da Yerusalemuɔ̀. ² Yeru gaga wãa wuu ge sɔ̀, yãanun duu yerun bɔ̀kuɔ̀, ga kɔ̀nnɔ̀su nɔ̀bu mɔ̀. Gen yĩsira Bɛtisata ka Heberum. ³ Kɔ̀nnɔ̀ si sɔ̀ra barɔ̀ dabira ra nɛ ta n kpĩ, wɔ̀kobu ka yɛmɔ̀bu ka bèn wasin bee tia ya gu. [Miya ba ra n kpĩ ba nim buriru mara. ⁴ Domi gasɔ̀ ka gasɔ̀ Yinnin gɔ̀rado u ra saramɛ u du yeru ge sɔ̀, kpa u nim mɛ buri. Nim mɛ, mù n burira mu kpa, wi u gbɛa u dua mɛ sɔ̀ u ra bekurewa baa ñ n bara teren na yẽro u mɔ̀.] ⁵ Durɔ̀ goo maa wãa mi, wi u barɔ̀ saa wɔ̀ weeru yiru sarin di. ⁶ Yesu u nùn wa u kpĩ mi. Ye u maa gia ma u wãa mi n tɛ, u nùn bikia u nɛɛ, a kĩ a bekura?

⁷ Barɔ̀ wi, u nùn wisa u nɛɛ, Yinni, na ñ goo mɔ̀ wi u koo man sua u kpɛɛ yeru ge sɔ̀, sanam mɛ nim mu burira. Nà n tatirimɔ̀ n ka du mi, goo u ra man kãsiwa.

⁸ Yesu u nùn sɔ̀wa u nɛɛ, a seewo a wunen kɔ̀ sua kpa a n sĩimɔ̀.

⁹ Mii mii durɔ̀ wi, u bekura ma u win kɔ̀ sua u sĩimɔ̀.

N deema t̄ɔ te, ta s̄awa t̄ɔ w̄rarugiru. ¹⁰ Yen s̄na Yuuba ba dur̄ wi s̄ɔwa wi ba bekia mi, ba n̄ɛ, t̄ɔ w̄rarugira gis̄, wooda ya maa yina goo u k̄ɔ s̄be.

¹¹ Ma u bu s̄ɔwa u n̄ɛ, wi u man bekia, wiya u n̄ɛ n̄ n̄n k̄ɔ suo na n̄ s̄im̄.

¹² Ba n̄n bikia ba n̄ɛ, wara nun s̄ɔwa a wun̄n k̄ɔ suo a n̄ s̄im̄.

¹³ N deema dur̄ wi ba bekia mi, u ñ ȳero ȳɛ, domi Yesu u doona min di, t̄n w̄ru ge ga w̄a min s̄.

¹⁴ Yen biru Yesu u n̄n wa s̄a yer̄ ma u n̄ɛ, n wee a bekura, a ku ra maa durum ko, kpa k̄sa ye ya yeni kere yu ku raa maa nun deema.

¹⁵ Ma dur̄ wi, u wura Yuu ben mi gia u bu s̄ɔwa ma Yesuwa u n̄n bekia. ¹⁶ Yenin saabuwa Yuuba ba Yesu n̄ni s̄ɔru torua ȳn s̄ u yabu yen bweseru kua t̄ɔ w̄rarugiru s̄ɔ. ¹⁷ Adama Yesu u bu s̄ɔwa u n̄ɛ, nge m̄ n̄n Baaba u s̄mburu m̄ sere ka t̄ɛ, m̄ya n̄n tii na maa m̄.

¹⁸ Gari yin s̄na Yuuba ba kpm hania sosi bu ka n̄n go, n ñ m̄ ȳn s̄ u t̄ɔ w̄rarugiru sank̄a t̄na, adama ȳn s̄ u maa n̄ɛ win Baabawa Gusun̄. Mesuma u ka win tii Gusun̄ n̄rasinam̄.

Gusun̄n Biin yiiko

¹⁹ Yera Yesu u n̄ɛ, ka geema na b̄ɛ s̄ɔm̄, n̄ Bii na ñ kp̄ n̄ ḡanu ganu ko ka n̄n tii ma n̄ kun m̄ ḡa ni na wa n̄n Baaba u m̄. Baayere ye Baaba u m̄, yera n̄ Bii na maa m̄. ²⁰ Domi Baaba u win Bii k̄i, ma u n̄n yabu baayere s̄ɔsim̄ ye u m̄. U koo n̄n s̄mburu s̄ɔsi te ta teni kere, kpa b̄ɛ kpuro i ka biti ko. ²¹ Nge m̄ Baaba u ra ḡribu seeye kpa u bu ko wasobu, nge m̄ya maa, b̄ Bii u k̄i u w̄aru w̄ɛ, u bu tu w̄ɛm̄. ²² Baaban tii u ku ra maa goo siri,

adama u siribu kpuro win Bii nɔmu sɔndia, ²³ kpa tɔmbu kpuro bu ka Bii bɛɛɛ wɛ nge mɛ ba Baaba bɛɛɛ wɛɛmɔ. Wi u kun Bii bɛɛɛ wɛ, Baabawa u n̄ bɛɛɛ wɛ, wi u n̄n gɔrima.

²⁴ Ka geema na bɛɛ sɔmɔ, baawure wi u nen gari swaa daki, ma u wi u man gɔrima naane doke, yɛro wɔaru mɔ te ta ku ra kpe. U n̄ maa sisi siri yerɔ, adama u gɔɔ sarari u dua wɔaru sɔɔ. ²⁵ Ka geema na bɛɛ sɔmɔ, saa ya sisi ya mam tunuma kɔ, ye gɔribu ba koo Gusunɔn Biin nɔɔ nɔ. Be ba koo maa gu nɔ ba ko n wɔaru mɔ. ²⁶ Nge mɛ Baaba win tii u sɔa wɔarun nuuru, nge meya u maa win Bii kua wɔarun nuuru. ²⁷ Ma u n̄n yiiko wɛ u ka siribu ko yɛn sɔ wiya Tɔnun Bii wi. ²⁸ I ku biti ko yenin sɔ, domi saa ya sisi yɛ sɔɔ be ba wɔa sikirɔ ba koo win nɔɔ nɔ ²⁹ kpa bu yari. Be ba gea kua ba koo sikura bu ka wɔaru di. Be ba maa kɔsa kua kpa bu sikura bu ka bu siri.

Yesun yiikon areru

³⁰ Yesu maa nɛɛ, na n̄ kpɛ n gɔanu ganu ko ka nen tii. Nge mɛ Baaba man sɔɔsimɔ, nge meya na ra ka siri, kpa nen siribu bu n ka sɔa dee dee, domi n n̄ mɔ nen tiin gɔru kɔra na kasu, ma n kun mɔ wi u man gɔrimagiru. ³¹ N̄a n nen tii areru diiyamme, are te, ta n̄ naane mɔ. ³² Adama goo wɔa wi u man areru diiyamme, na maa yɛ ma ye u man geruamme ya sɔawa gem. ³³ Bɛɛ i bɛɛn sɔmɔbu gɔra Yohanun mi, ma u gem areru di. ³⁴ N n̄ mɔ tilasi tɔnu u man areru diiya, na gesi yeni gerumɔwa kpa i ka faaba waara. ³⁵ Yohanu u sɔawa nge fitila ge ga meni ga yam bururasie. Bɛɛ i kɔa i n̄ nuku dobu mɔ win yam bururam mɛ sɔɔ saa fiiko. ³⁶ Adama na areru

mə te ta Yohanugiru kpāaru kere. Yera sɔma ye na mɔ, ye Baaba man nɔmu sɔndia. Yeya ya sɔsɔsimɔ ma Baabawa u man gɔrima. ³⁷ Baaba wi u maa man gɔrima win tii u man areru diiya. Bɛɛ i n̄ win nɔɔ nɔɔre baa nɔn teeru, i n̄ maa ka n̄n nɔnu waare. ³⁸ I n̄ win gari wure yɛn sɔ i n̄ yɛro naanɛ doke wi u gɔrima. ³⁹ Bɛɛ i ra n mɛɛrimɔ Gusunɔn gari sɔɔ yɛn sɔ i tamaa i ko wāaru te ta ku ra kpe wa mi sɔɔ. N deema gari yiya yi man areru diiyammɛ. ⁴⁰ Ka mɛ, i yina i na nɛn mi kpa i n ka wāaru mɔ.

⁴¹ Na n̄ bɛɛɛ kasu tɔmbun mi. ⁴² Adama na bɛɛ yɛ. Na yɛ ma bɛɛn tii i n̄ Gusunɔn kīru mɔ bɛɛn nukurɔ. ⁴³ Na nawa ka nɛn Baaban yīsiru, ma i n̄ man wure. Adama goo ù n na ka win tiin yīsiru, wiya i ko wura. ⁴⁴ Bɛɛ i ra kã i bɛɛɛ kuana, adama i ku ra Gusunɔ turon bɛɛɛ kasu. N̄ n mɛn na, amɔna i ko ka naanɛ doke. ⁴⁵ Ka mɛ, i ku bwisiku ma nɛna kon bɛɛ durum mani Baaban mi. Mɔwisiwa koo bɛɛ durum mani, win gari i naanɛ sãa. ⁴⁶ Bɛɛ i n̄ daa Mɔwisi naanɛ doke ka gem, i ko raa maa nɛn tii naanɛ doke, domi nɛn gariya Mɔwisi u yorua. ⁴⁷ Adama i n̄ win gari naanɛ doke. N̄ n mɛn na, amɔna i ko ka nɛn gari naanɛ doke.

6

Yesu u tɔmbu nɔɔɔbun

suba nɔɔbu diisia

(I maa mɛɛrio Mateu 14:13-21, Maaku 6:30-44, Luku 9:10-17)

¹ Amen biru Yesu u daa bure te tɔbura te ba ra soku Galilen daa bureru, tera ba ra maa soku Tiberia. ² Miya tɔn wɔru guna ya n̄n swīi yɛn sɔ ba win sɔm maamaakiginu wa ni u kua barɔbu sɔɔ.

3-4 Ye Yuuban t̄s̄o baka te ba ra soku Ḡo sararibu ta turuku kua, Yesu u ȳōwa guuru w̄oll̄o u sina ka win bw̄āabu sannu. ⁵ Ye u win n̄oni sua w̄oll̄o ma u t̄n dabiru wa ta sisi win mi, ma u Filipu bikia u n̄e, ma gia sa ko d̄ianu wa su dwe t̄n beni bu ka di. ⁶ U yeni geruawa u ka Filipun laakari m̄eri, domi win tii u ȳe k̄o ye u koo ko.

⁷ Ma Filipu u n̄n wisa u n̄e, baa s̄m kowon s̄o goobun (200) gobi kun tura su ka d̄ianu dwe t̄n beni bu ka di, baa ñ n fiiko fiikon na.

⁸ Win bw̄āabun turo, wi ba ra soku Andere, Sim̄o Pīen w̄on̄o, u n̄n s̄ōwa u n̄e, ⁹ bii t̄n dur̄o goo w̄āa mini wi u p̄e n̄ōbu m̄o ka sw̄ēe piiminu yiru. Adama mba yeni ya koo ko t̄n dabi teni s̄o.

¹⁰ Ma Yesu u n̄e, i de t̄n be, bu sina.

N deema yaka kpensu yiba mi, ma t̄n be, ba sina si s̄o. T̄n dur̄obun geera tura n̄r̄obun suba n̄ōbu (5.000). ¹¹ Ma Yesu u p̄e ye sua u Gusun̄o siara. Ye u kpa u dera ba t̄n be yabua be ba s̄o mi, m̄ya maa ka sw̄ēe yi. Ma t̄n be kpuro ba di nge m̄en n̄ru ba k̄i. ¹² Ye ba deba ba kpa u win bw̄āabu s̄ōwa bu guro ye n tie kpa n ku raa kam ko.

¹³ Ma ba p̄e n̄ōbu yen ye ba di n tiara gure birenu w̄akura yiru s̄o.

¹⁴ Sanam m̄e t̄n be, ba s̄m maamaakigiru wa te Yesu u kua ba gerua ba n̄e, ka geema, wiya Gusun̄on s̄m̄o wi u sisi handuniāo.

¹⁵ Ye Yesu u gia ma ba wesianam̄ōwa bu ka n̄n mwa bu sun̄o ko, yera u ḡosira u da guuru w̄oll̄o wi turo.

*Yesu u s̄im̄o nim w̄oll̄o
(I maa m̄erio Mateu 14:22-33, Maaku 6:45-52)*

16 Ye n kua yoka ma win bwãabu ba da Galilen daa burerun gooro. 17 Ba dua goo nimkuu sɔɔ ma ba daa bureru tɔburɔ ba dɔɔ Kapenamɔ gia. Saa ye, yam t̄ira kɔ, ma Yesu kun bu deemam kpa. 18 Wee daa bureru ta burinamɔ yèn s̄ woɔ damguu ga m̀. 19 Ye ba ka s̄s̄eru nim mura nge kilo nɔɔba tian saka, ba Yesu wa u s̄imɔ nim wɔllɔ u wee goo nimkuu gia, ma berum bu mwa. 20 Adama Yesu u n̄ɛɛ, n̄ɛna, i ku berum ko.

21 Sanam m̄ɛya ba ka ǹn̄n̄ nuku dobu mwa goo nimkuu sɔɔ. Mii mii goo nimkuu ge, ga tura mi ba dɔɔ.

Tɔn dabinu Yesu kasu

22 Yen sisiru tɔn be ba gina wãa daa bure ten guru mi, ba yaaya ma goo nimkuu teuwa ga raa wãa mi. Ba maa ȳɛ ma Yesu kun due goo ge sɔɔ ka win bwãabu sannu, be tɔnawa ba doona. 23 Wee, goosu gasu maa na yam min b̄kuɔ mi ba p̄ɛ di saa ye Yinni u Gusunɔ siara u kpa. 24 Yen s̄na ye ba wa ma Yesu ka win bwãabun goo kun wãa mi, ba goo si dua ba da Kapenamɔ ba Yesu kasu.

Yesuwa d̄ia wãaruginu

25 Ye tɔn be, ba Yesu wa daa bure ten gooru giɔ, ba ǹn̄n̄ bikia ba n̄ɛɛ, yinni, domma a na gee?

26 Yesu u bu wisa u n̄ɛɛ, ka geema na b̄ɛɛ s̄ɔmɔ, b̄ɛɛ i man kasuwa yèn s̄ i p̄ɛ di i deba, n̄ n̄ m̄ yèn s̄ i n̄ɛn s̄m̄ maamaakiginu wa. 27 I ku d̄ia ni nu ra k̄si tɔnan s̄mburu ko, adama i d̄ia ni nu wãaru te ta ku ra kpe w̄ɛm̄n̄ s̄mburu koowo. D̄ia niya Tɔnun Bii u koo b̄ɛɛ w̄ɛ yèn s̄ wiya Gusunɔ Baaba u win yiikon ȳireru dokea.

28 Sanam meya ba nùn bikia ba nee, mba sa ko ko su ka sama ko ye Gusunə u kī.

29 Yesu u bu wisa u nee, sambu te Gusunə u kī, tera i win gəro naane doke.

30 Ba nùn bikia ba nee, yīre terà kaa sun sōsi kpa su ka nun naane doke. Nge sambu terà kaa ko.

31 Bešen sikadoba ba dīa ni ba ra soku manna di gbaburu sō, nge me ba yorua ba nee, “Saa Gusunə wəllun diya u bu dīanu kā ba di.”

32 Yesu nee, ka geema na bee sōmō, n n mō Məwisiwa u bee dīanu wē saa wəllun di, adama nen tiin Baabawa u bee dīa geenu wēemō saa wəllun di.

33 Domi dīa ni Gusunə u wēemō, niya wi u sarama saa Gusunə wəllun di ma u handuniagibu wāaru wēemō.

34 Ba nùn sōwa ba nee, Yinni, a n sun dīa ni wēemō baadomma.

35 Yesu u bu sōwa u nee, nena dīa wāaruginu. Baawure wi u na nen mi, gōra kun maa nùn goomō. Wi u maa man naane doke, nim naru ga n nùn goomō ka baadomma. 36 Adama, nge me na raa bee sōwa, i man wa kō, i n maa man naane doke.

37 Baawure wi Baaba man wē u koo na nen mi. Wi u maa na nen mi, na n nùn yinamō, baa n n kua amō.

38 Domi na saramawa saa Gusunə wəllun di n n mō n ka nen tiin gōru kīru ko ma n kun mō wi u man gərimagiru. 39 Wi u man gəriman gōru kī te wee, n ku ra goo kō baa tən turo be u man wē sō, adama n ka be kpuro seeyawa gərin di sanam dāakim sō.

40 Nen Baaban gōru kī tera, baawure wi u Bii wa, ma u nùn naane doke, u n wāaru mō te ta ku ra kpe. Kon maa yēro seeya gərin di sanam dāakim sō.

41 Sanam meya Yuuba ba wəki, yèn sō u gerua ma wiya dīa ni nu sarama saa Gusunə wəllun di. 42 Ma

ba bikiana ba neɛ, n n̄ Yesu wi mini? N n̄ Yosefun bii win baaba ka mero sa yē? Amōna u ka gerumō ma wiya sarama saa wəllun di.

⁴³ Yesu u bu wisa u neɛ, i ku maa wəki. ⁴⁴ Goo sari wi u koo kpī u na nen mi ma n kun mō Baaba wi u man gərima u yēro gawama. Nena kon maa n̄n seeya gərin di sanam dāakim sō. ⁴⁵ Gusunən sōmōbu ba yorua ba neɛ, “Gusunən tii u koo baawure keu sōsi.” N̄ n mēn na, baawure wi u Baaban nō nua, ma u win sōsiru mwa, yēro u koo na nen mi. ⁴⁶ N n̄ mō goo u Baaba waare ma n kun mō wi u na saa Gusunən min di, wiya u Baaba wa. ⁴⁷ Ka geema na beɛ sōmō, wi u man naanɛ doke, u wāaru mō te ta ku ra kpe. ⁴⁸ Nena dīa wāaruginu. ⁴⁹ Beɛn sikadoba ba manna di gbaburu sō ma ba gu. ⁵⁰ Adama ne na ka dīanu yā ni nu sarama saa Gusunə wəllun di, ni tōnu u koo di u kun ka gu. ⁵¹ Nena dīa wāaruginu ni nu sarama Gusunə wəllun di. Baawure wi u nu di u wāaru mō sere ka baadomma. Dīa ni kon yēro wē, nen wasiya yi na wēemō handuniagibu ba n ka wāaru mō.

⁵² Gari yi, yi dera sikirinə ga dua Yuuba sō. Ba neɛ, amōna durə wi, u koo ka sun win wasi wē su tem.

⁵³ Yesu u neɛ, ka geema na beɛ sōmō, ma n kun mō i Tōnun Biin yaa tema, kpa i win yem nō, wāaru sari beɛ sō. ⁵⁴ Domi baawure wi u nen yaa tema, ma u nen yem nōra, u wāaru mō te ta ku ra kpe. Kon maa n̄n seeya gərin di sanam dāakim sō. ⁵⁵ Ka gem nen wasi dīana, nen yem maa gāa nōrurana. ⁵⁶ Domi wi u nen yaa tema ma u nen yem nōra, u ko n wāawa ne sō, ma nen tii ko na n maa wāa yēro sō. ⁵⁷ Baaba wasowa u man gərima, win saabuwa na maa wāa.

Meya baawure wi u man tema, yēro u wāaru mō nēn sō. ⁵⁸ Na ka dīanu yā ni nu sarama saa Gusunō wōllun di. Nu ñ sāa nge dīa ni ba sokumō manna ni bēen sikadoba ba di, domi ba di, ba maa gu. Adama wi u nini di u ko n wāawa ka baadommaō.

⁵⁹ Yeniwa Yesu u gerua mennō yeru mi u bu keu sōsimō Kapenamūō.

Wāaru te ta ku ra kpen gari

⁶⁰ Sanam mē win bwāa dabira gari yi nua ba nēē, gari yi, gari sēsōgiya, wara u koo kpī u yi nō.

⁶¹ Yesu u gia win tii sōō ma win bwāabu ba wāki gari yin sō. Yen sōna u bu bikia u nēē, gari yi, yi bēē torasiamōwa? ⁶² Bēē ì n maa wa Tōnun Bii u yōmō u wurō mi u raa wāa maa ni? ⁶³ Hundewa ya ra tōnu ko waso, wasi kun are gēē mō. Gari yi na bēē sōōwa, hundewa, wāara maa. ⁶⁴ Ka mē, gaba wāa bēē sōō be ba kun naanē doke. Domi Yesu u yē saa yellun di be ba kun nūn naanē doke, ka wi u koo nūn dōmē.

⁶⁵ U maa nēē, yenin sōna na bēē sōōwa ma goo sari wi u koo kpī u na nēn mi, n kun ka Baaban kēru.

⁶⁶ Saa dōma ten diya win bwāa dabira nūn suuri, ba ñ maa ka nūn sīimō. ⁶⁷ Yen sōna u win bwāabu wākura yiru ye bikia u nēē, bēēn tii maa ni? I kī i doona?

⁶⁸ Simōō Piēē u nūn wisa u nēē, Yinni, weren miya sa ko da. Wuna a wāaru te ta ku ra kpen gari mō.

⁶⁹ Tē sa naanē doke, sa maa yē kam kam ma wuna Gusunōn Bii Dēero.

⁷⁰ Yesu u bu bikia u nēē, n ñ nēna na bēē wākura yiru ye gōsa? Ka mē, bēēn turo u sāa Setamgii.

⁷¹ Yudasiiwa u ka yā, Simōō Isikariōtun bii. Domi baa ù n wāa be wākura yiru ye sōō, wiya u koo Yesu dōmē.

7

*Yesun wɔnɔbu**ba ñ nùn naane doke*

¹ Amen biru Yesu u s̄imɔ Galilen tem sɔɔ. U ñ k̄i u da Yudean tem gia yèn s̄ɔ Yuuba ba swaa kasu bu ka nùn go. ² Ma Yuuban t̄ɔɔ bakara turuku kooma te ba ra soku Kunun t̄ɔɔ bakaru. ³ Yen s̄ɔna Yesun wɔnɔbu ba nùn s̄ɔɔwa u doonɔ min di, u da Yudeaɔ, kpa win bwãabu bu ka maa win sɔmburu wa te u mɔ. ⁴ Domi goo ku ra gãanu ko asiri sɔɔ sanam mɛ u kasu bu nùn gia batuma sɔɔ. Û n yabu yen bweseru mɔ, u win tii handunia s̄ɔɔsio.

⁵ Baa win wɔnɔbun tii, ba ñ nùn naane doke.

⁶ Yesu u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, nɛn saa kun turim kpa, adama bɛɛn saa sɔɔra i wãa mi bɛɛ. ⁷ Handuniagiba kun kpɛ bu bɛɛ tusi, adama ba man tusa nɛ, yèn s̄ɔ na nɛɛ, ben kookoosu kun wã. ⁸ Bɛɛ, i t̄ɔɔ baka te doo. Nɛ na ñ tu dɔɔ, domi nɛn saa kun tura gina.

⁹ Ye u bu yeni s̄ɔɔwa u kpa, ma u sina Galile mi.

Yesu u t̄ɔɔ bakaru da

¹⁰ Adama ye wi, Yesun wɔnɔ be, ba t̄ɔɔ baka te doona, yera win tii u maa seewa u da mi, asiri sɔɔ.

¹¹ Yuuba ba nùn kasu t̄ɔɔ baka te sɔɔ, ba bikiamɔ ba mɔ, mana u wãa.

¹² Dabira tɔn wɔru ge sɔɔ, ba sikirinamɔ tɛru tɛru win s̄ɔ. Gabu ba nɛɛ, wi tɔn geowa. Ma gaba nɛɛ, u tɔmbu nɔni wɔkumɔwa. ¹³ Adama goo sari wi u Yesun gari gerua batuma sɔɔ Yuuban bɛrum s̄ɔ.

¹⁴ Sanam mɛ n kua t̄ɔɔ baka ten bɔnu, Yesu u da sãa yerɔ ma u bu keu s̄ɔɔsim wɔri. ¹⁵ Ma biti Yuuba kua. Ba bikia ba nɛɛ, amɔna durɔ wi, u ka tireru yɛ, wi, wi u kun keu kue.

16 Yesu u bu wisa u nεε, nεn sɔsira kun sãa nεn tiigiru. Gusunɔgira, wi u man gɔrima. 17 Goo ù n kī u Gusunɔn kīru ko, u koo gia nge mε nεn sɔsira sãa, ñ n Gusunɔgurun na, ñ n maa nεn tiigurun na. 18 Goo wi u gari gerumɔ ka win tiin yiiko, u win tiin bεεε kasuwa. Adama wi u bεεε kasu ye ya sãa wi u nùn gɔrimagia, siiwa gemgii, taki sari wi sɔɔ. 19 Mɔwisi kun bεε wooda wē ro? Ka mε, goo sari bεε sɔɔ wi u wooda ye mεm nɔɔwε. Ñ n mεn na, mban sɔna i swaa kasu i ka man go.

20 Tɔn wɔru ga nùn wisa ga nεε, wεrɛkunu nu nun wãasi. Wara swaa kasu u ka nun go.

21 Yesu u bu wisa u nεε, sɔm maamaakigii teeru tɔnawa na kua, ma bεε kpuro i biti kua. 22 Adama i bwisikuo. Bango ya weewa saa sikadoban min di, n ñ mɔ Mɔwisin min di, adama yèn sɔ Mɔwisiwa u bεε yen wooda wē, yen sɔna i ra bango ko baa tɔɔ wēraru giru sɔɔ. 23 Ñ n mεn na, ì n bii bango mɔ tɔɔ wēraru giru sɔɔ kpa i ku ka Mɔwisin wooda sara, mba n kua i ka man mɔru mɔ sanam mε na tɔnun wasi kpuro bεkia tɔɔ wēraru gii te sɔɔ. 24 I ku maa gãanu siri nge mε i ka nu waamɔ, adama i siri geebu koowo.

Yesuwa Kirisi wi Gusunɔ

u gɔsa

25 Sanam mε sɔra Yerusalemugibu gaba bikia ba nεε, n ñ wi ba kasu bu go wiya mi? 26 N wee, u gari mɔ batuma sɔɔ, ma goo kun gεε gerua. Nge tɔnweroba tubawa ma wiya Kirisi ka gem de? 27 Wee bεεε kpuro sa yē mìn di durɔ wi, u yari. Adama sanam mε Kirisi koo na goo kun ko n yē mìn di u wee.

²⁸ Sanam me Yesu u keu s̄osim̄o s̄aa yer̄o ma u gb̄ara u nee, bee i man tuba. I maa yē mìn di na yarima. Ka me, na ñ ne ka ñen tiin yiiko. Gemgiwa u man ḡarima, wi bee kun yē. ²⁹ Ne, na nùn yē domi saa win min diya na na, wiya maa man ḡarima.

³⁰ Yenin s̄ona ba ḡoru doke bu ka nùn mwa, adama goo sari wi u nùn n̄omu s̄ondi, domi win saa ya ñ gina turim kpa. ³¹ Dabiru t̄on w̄oru s̄o ba maa nùn naane doke. Ma ba nee, sanam me Kiriisi koo na, u koo s̄am maamaakiginu ko n kere ni dur̄o wini u kua?

Ba s̄aa yerun k̄sobu

Yesu ḡaria bu nùn mwa

³² Falisiba ba nua ma t̄on dabiru ba yabu yeni gerum̄o gb̄enum, yen s̄ona be ka ȳaku kowo t̄onwerobu ba s̄aa yerun k̄sobu ḡara bu ka Yesu mwa. ³³ Ma Yesu u bu s̄owa u nee, saa fiikowa ya tie ye ko na n ka bee w̄aa. Yen biru kon doona wi u man ḡariman mi. ³⁴ Bee i ko man kasu adama i ñ man wasi. Mi ko na n w̄aa bee i ñ kp̄e i na mi.

³⁵ Yuuba ba bikianam̄o ba m̄o, ma giara dur̄o wini u koo da sa kun ka nùn wa. U koo dawa Yuuban mi be ba yarina Gerekiban suunu s̄o, kpa u n Gerekiba keu s̄osim̄o? ³⁶ Mba gari yinin bweserun tubusianu yi u gerua, sa ko be nùn kasu adama sa ñ nùn wasi, ma mi u be w̄aa, sa ñ kp̄e su da mi.

Nim w̄aarugim

³⁷ T̄o baka ten t̄o d̄akiru tera ta beere kera. T̄o te s̄ora Yesu u seewa u n̄ogiru sua w̄allo u nee, baawure wi nim n̄oru ga goom̄o u na ñen mi u n̄o. ³⁸ Nge me ba yorua Gusun̄on gari s̄o ba nee,

baawure wi u man naane doke, wãarun bwii yi ko n kokumɔwa saa yëron nukurun di.

³⁹ Gusunɔn Hunden gariya Yesu u ka yã mi, wi be ba nùn naane doke ba koo mwa. Domi ba ñ gina Hunde Dεero wë yèn sō Yesu kun gina wure win yiiko sɔɔ.

Tɔmba sikirina Yesun sō

⁴⁰ Gabu tɔn wɔru ge sɔɔ, be ba gari yi nua ba nεε, durɔ wini sɔmɔ wiya ka gem.

⁴¹ Ma gaba maa gerua ma wiya Kirisi wi.

Adama gaba nεε, ma gian diya! N ko n koorɔ Kirisi u yarima saa Galilen di? ⁴² Gusunɔn gari yi ñ gerumɔ ma Kirisi koo yarimawa saa Dafidin bweserun di? U ñ koo na saa Betelehemu Dafidin wuun di?

⁴³ Win sōna sikirinɔ ga dua tɔn wɔru ge sɔɔ.

⁴⁴ Gabu ba kī bu nùn mwa adama goo kun nùn nɔmu sɔndi.

Yuuban tɔnwerobun

naane doke sariru

⁴⁵ Ma sãa yerun kōsobu ba gɔsira yãku kowo tɔnwerobu ka Falisiban mi. Ma ba bu bikia ba nεε, mba n kua ba ñ ka Yesu mwaamε?

⁴⁶ Ma kōso be, ba bu wisa ba nεε, goo sari wi u gari gerure nge durɔ wi.

⁴⁷ Falisiba ba bu bikia ba nεε, to, i dera durɔ wi, u maa bεen tii nɔni wōkua ya. ⁴⁸ I sere nɔɔre wirugii goo ñ kun mε bεsε Falisiban goo u nùn naane doke?

⁴⁹ I ñ yε ma tɔn wɔru ge, bōrigiba? Ba ñ Mɔwisin wooda yē.

⁵⁰ Nikodemu, Falisi ben turo, wi u raa gasɔ daare Yesun mi wōkuru, u bu bikia u nεε, ⁵¹ bεsɛn wooda

ya sun yɔllaa kua su tɔnu siri sa kun win gari nua, kpa sa kun maa gie ye u kua?

⁵² Ba nùn bikia ba nɛɛ, ase wunɛn tii a maa sãawa Galilegii? A wɛɛrio sãa sãa Gusunɔn gari sɔɔ, kaa wa ma sɔmɔ goo sari wi u koo yarima saa Galilen di.

[⁵³ Ma baawure u wa win yɛnuɔ.

8

Kurɔ sakara kowo goo

¹ Ye ba doona Yesu u da guuru wɔllɔ te ba ra soku Olifi. ² Yen sisiru buru buru yellu u gɔsira sãa yerɔ. Ma tɔmbu kpuro ba da win mi, ma u sina u bu keu sɔɔsim wɔri. ³ Ma wooda yɛrobu ka Falisiba ba ka kurɔ goo na win mi, wi ba mwaama sakararu sɔɔ, ba nùn yɔrasia be kpuron wuswaaɔ. ⁴ Ma ba Yesu sɔɔwa ba nɛɛ, yinni, sa kurɔ wi mwawa sakararu sɔɔ. ⁵ N wee, Mɔwisi u sun sɔɔwa wooda sɔɔ ma ba ra kurɔ winin bweseru kpenu kasukuwa bu go. Wunɛ maa ni? Amɔna a wa.

⁶ Ba yeni geruawa bu ka win laakari mɛɛri kpa bu fɛɛ wa bu nùn durum mani. Adama Yesu u tuka, ma u ka win niki bia yorumɔ temɔ. ⁷ Ye ba nùn bikiamɔ ba baasi, ma u tii demia u bu sɔɔwa u nɛɛ, wi u kun torare bɛɛ sɔɔ, u gbiiyo u kurɔ wi kperu kara.

⁸ Ma u kpam tuka u yorumɔ temɔ. ⁹ Ye ba yeni nua ma ba yara tia tia saa bukurobun min di sere ka bibɔ. Ma Yesu tia wi turo ka sere kurɔ wi. ¹⁰ Yesu u tii demia ma u nùn bikia u nɛɛ, kurɔ wunɛ, be ba nun taare wɛɛmɔ mana ba wãa. Ben goo kun maa tie?

¹¹ Kurɔ wi, u nɛɛ, goo sari Yinni. Ma Yesu u nɛɛ, a doonɔ, nɛn tii, na ñ maa nun taare wɛɛmɔ, adama a ku maa tora.]

Yesu,

handunian yam bururam

¹² Yen biru Yesu u kpam ka tumbu gari kua u nεε, nεna handunian yam bururam. Wi u man swīi, u ko n yam bururam mɔ mε mu sãa wãaru, u ñ maa wãa u sī yam wõkuru sɔɔ.

¹³ Falisiba ba nùn sɔɔwa ba nεε, wee tẽ, a wunen tii areru diiyammε. Ñ n mεn na, wunen arera kun sun sɔɔsimɔ ma gari yi, gema.

¹⁴ Ma Yesu u nεε, mεya, baa nà n nεn tii areru diiyammε, ye na gerumɔ, gema. Na yẽ mìn di na wee ka mi na dɔɔ. Adama bεε i ñ yẽ mìn di na wee ka mi na dɔɔ. ¹⁵ Mε i tɔnu waamɔ, mεya i ra ka nùn siri, nε na ku ra goo siri. ¹⁶ Baa nà n goo siri, nεn siribu geema, domi n ñ nε turo kon yẽro siri. Ka nεn Baaba wi u man gɔrimawa. ¹⁷ Ba yorua bεen wooda sɔɔ ma tɔnu yirun areru geema. ¹⁸ Na nεn tii areru diiyammε, ma Baaba wi u man gɔrima u maa man areru diiyammε.

¹⁹ Ba nùn bikia ba nεε, mana wunen Baaba wi, u wãa.

Ma Yesu u bu wisa u nεε i ñ man yẽ, mεya i ñ maa nεn Baaba yẽ. Ñ n sãan na i man yẽ, i ko n daa maa nεn Baaba yẽ.

²⁰ Gari yiya Yesu u gerua sanam mε u keu sɔɔsimɔ sãa yerɔ, ten bera mi ba ra arumani bere. Goo sari wi u maa nùn nɔmu sɔndi yèn sɔ win saa kun turim kpa.

Ba ñ kpẽ bu da mi Yesu u dɔɔ

²¹ Yesu kpam bu sɔɔwa u nεε, na doonɔ. Mi na dɔɔ bεε i ñ kpẽ i da mi. I ko maa man kasu, adama i ko gbi bεen toranu sɔɔ.

22 Yèn sǎ u nɛɛ, mi u dǎɔ ba ñ kpɛ bu da mi, yen sǎna ba bikianamǎ ba mǎ, u koo tii gowa?

23 Ma Yesu u bu sǎɔwa u nɛɛ, bɛɛ i sǎawa temkobu, nɛ maa, wǎrukoowa. Bɛɛ handunia migiba, nɛ na kun sǎa handunia migii. 24 Yen sǎna na bɛɛ sǎɔwa na nɛɛ, i ko gbi bɛɛn toranu sǎɔ. Ì kun naanɛ doke ma nɛna yɛro wi, ka geema i ko gbiwa bɛɛn toranu sǎɔ.

25 Ma ba nùn bikia ba nɛɛ, wuna were.

Yesu u nɛɛ, na raa bɛɛ sǎɔwa kǎ. 26 Na gari dabinu mǎ yi kon kpī n gere n wunana bɛɛn sǎ. Adama geegiiwa wi u man gǎrima, ye na maa nua saa win min di yeya na handuniagibu sǎɔmǎ.

27 N ñ maa bu yeeri ma Baaban gariya u bu sǎɔmǎ.

28 Yen sǎna Yesu u nɛɛ, sanam mɛ i Tǎnun Bii sua tem di i bwɛ, sanam mɛya i ko gia ma nɛna yɛro wi. I ko maa gia ma na ñ maa gǎanu ganu mǎ ka nɛn tii. Ye Baaba man sǎɔsi, yeya na bɛɛ sǎɔmǎ. 29 Baaba wiya u man gǎrima. U maa wǎa ka nɛ. U ñ man deri nɛ turo yèn sǎ na ra ko ye n da nùn dore.

30 Ma tǎn dabiru be ba Yesun gari yi nua ba nùn naanɛ doke.

Tii mǎwǎbu ka yobu

31 Yesu u Yuu be ba nùn naanɛ doke sǎɔwa u nɛɛ, ñ n nɛn sǎɔsiru mɛm nǎɔwa, i sǎawa nɛn bwǎabu ka gem. 32 I ko gem gia. Gem mɛ, mu koo maa bɛɛ yakia yorun di.

33 Ba nùn sǎɔwa ba nɛɛ, bɛɛɛ Aburahamun bwesera, sa ñ maa koore goon yobu. Amǎna a ka nɛɛ sa ko yakiaara yorun di.

34 Yesu u nɛɛ, geema na bɛɛ sǎɔmǎ, baawure wi u durum mǎ, wiya durum yoo. 35 Yoo ku ra n wǎa win yinnin yɛnuǎ ka baadomma, adama biiwa ra n

wãa mi ka baadommaa. ³⁶ Yen sãna ne Gusunon Bii na n bee yakia, i kuawa tii mawabu ka gem. ³⁷ Na ye ma Aburhamun bwesera i saa. Ka me, i swaa kasu i ka man go, yen so i n nen gari wure. ³⁸ Na bee sooma ye na wa nen Baaban mi, adama bee i mo ye i gia been baaban mi.

³⁹ Ba nun soowa ba nee, Aburhamuwa been baaba.

Ma Yesu u bu wisa u nee, i n daa saan na Aburhamun bibu, i ko n daa Aburhamun kookosu mo. ⁴⁰ Adama te bee i swaa kasu i ka man go, ne wi na bee gem sooma me na nua Gusunon min di. Aburhamu kun yenin bweseru koore.

⁴¹ Bee i been tondon kookosu mo.

Ba nun soowa ba nee, sa n saa seegeba. Baaba turowa sa mo, wiya Gusunon.

⁴² Yesu u bu soowa u nee, Gusunon u n daa saan na been baaba ka gem, i ko n daa man ki domi Gusunon min diya na yarima na ka wa mi. Meya na n ka nen tii ne, adama wiya man gorima. ⁴³ Mban sãna nen barum kun ka bee yeeri. Mu n bee yeeri yen so i n kpe i nen gari no. ⁴⁴ Setamwa been tundo, i maa ki i been tondon kiru ko. Ton gowowa saa toren di, u n maa gem swi, domi gem sari wi so. Sanam me u weesu gerum, u ra n gerumawa ka win tiin daa, yen so weesugiiwa ka maa weesu kpuron baaba.

⁴⁵ Adama gema na ra n gerum. Yen sãna i n man naane doke. ⁴⁶ Wara bee so u koo kpi u nee, na tore. Sari. N n men na, ma gema na gerum, mban sãna i n man naane doke. ⁴⁷ Wi u saa Gusunon, wiya ra Gusunon gari wure. Adama bee i n saa Gusunon gibu. Yen sãna i n win gari wuram.

Yesu ka Aburhamu

⁴⁸ Ma Yuuba ba nùn bikia ba nεε, beεε sa ñ gem mɔ ye sa nεε wunε Samarigiwa ka maa werεkunugii?

⁴⁹ Yesu u bu wisa u nεε, na ñ werεkunu mɔ. Nεn Baabawa na beεεε wεεmɔ adama beε i ñ man beεεε wεεmɔ. ⁵⁰ Na ñ nεn tiin beεεε kasu. Goo u wãa wi u man ye kasuammε, wiya maa sãa siri kowo. ⁵¹ Ka geema na beε sɔɔmɔ, baawure wi u nεn gari mεm nɔɔwa, yεro u ñ gɔɔ wasi pai.

⁵² Ma Yuuba ba nùn sɔɔwa ba nεε, tẽ sa gia ma a werεkunu mɔwa ka gem. Aburhamu u gu, Gusunɔn sɔmɔbu ba maa gu. Ka mε, a gerumɔ a mɔ baawure wi u wunεn gari mεm nɔɔwa u ñ gɔɔ wasi. ⁵³ Beεen baaba Aburhamu u gu. A nùn kerewa? Sɔmɔbu ba maa gu. Wara a tamaa a sãa.

⁵⁴ Yesu u nεε, nà n nεn tii beεεε wεεmɔ, nεn beεεε kun gãanu sãa. Nεn Baabawa u man beεεε wεεmɔ, wi beε i sokumɔ beεn Yinni. ⁵⁵ Ka mε, i ñ nùn yẽ, adama nε, na nùn yẽ. Nà n nεε, na ñ nùn yẽ, ko na n sãawa weesugii nge beε. Adama na nùn yẽ, na maa win gari mεm nɔɔwe. ⁵⁶ Beεen baaba Aburhamu u yεera ka gɔru dobu ye u koo ka nεn tɔru wa. U maa tu wa ma win nukura dɔra.

⁵⁷ Yuuba ba nùn sɔɔwa ba nεε, a ñ gina wɔɔ weeraakuru tura. Mana a ka Aburhamu waare.

⁵⁸ Yesu u nεε, ka geema na beε sɔɔmɔ, na gbia na wãa ba sere Aburhamu mara.

⁵⁹ Ma ba kpenu sua bu ka nùn kasuku, adama u kukura u yara sãa yerun di.

9

Yesu goo yam waasia

wi ba mara ka wɔkoru

¹ Nge me Yesu u bəsu, u durə goo wa wi ba mara ka wəkoru. ² Win bwāaba nùn bikia ba nee, yinni, weren torarun sōna ba ka durə wi wəkoru mara. Win tiigira? Nge win tundo ka win mero gira.

³ Yesu u bu wisa u nee, n n mə durə wi, n kun me win tundo ka win mero ba tora, adama ba nùn marawa ka wəkoru kpa Gusunən səmburu tu ka sōsira wi sō. ⁴ Sa n ko ko sa kun wi u man gəriman səmburu kue sanam me sō wā. Wəkura sisi tē sō goo kun kpē u səmburu ko. ⁵ Sanam me na wā handunia nena na yen yam bururam.

⁶ Ye u yeni gerua u kpa, u yātam sia temə, ma u ka yātam me tem kəka, ma u tem me wəko win nōni tēni. ⁷ Ma u nùn sōwa u nee, u doo u wubu yeru ge ba mō Siloe. Yisi ten tubusiana, gora.

Ma durə wi, u win swaa sua u da u wuba, ma u wurama ka nōni sannu.

⁸ Ma win wə beragibu ka be ba ra raa nùn wa u n bara mō, ba bikianamə, wi u ra raa sine mini u n bara mō, n n wiya mini?

⁹ Ma gaba nee, wiya.

Gaba maa nee, n n wi mi, u ka nùn weenewa.

Ma win tii u bu sōwa u nee, nena mi ni.

¹⁰ Ba nùn bikia, aməna n kua wunen nōni ka wukiara.

¹¹ Ma u bu wisa u nee, durə goo wi ba ra soku Yesu, wiya u tem kəka ma u nen nōni tēni, ma u man sōwa u nee, n doo Siloe n wubu. Na da na wuba ma na yam wa.

¹² Ba nùn bikia ba nee, mana durə wi, u wā.

Ma u nee, na n yē.

Falisiba ba durə bekuro

gari bikiamə

13 Ma ba ka durɔ wi da Falisiban mi, wi u raa sãa wɔko mi. 14 N deema tɔɔ wɛrarugiru sɔɔra Yesu u tem kɔka u ka nùn yam waasia. 15 Ma Falisiba ba kpam nùn bikia ba nɛɛ, amɔna u kua u ka yam wa. U bu wisa u nɛɛ, durɔ wiya u nùn tem tɛɛnia win nɔniɔ, ma u wuba ma u yam wa.

16 Gabu Falisiba sɔɔ ba nɛɛ, durɔ wi u yeni kua u ñ nɛ saa Gusunɔn min di, yɛn sɔ u ñ tɔɔ wɛrarugiru gara.

Gaba maa bikia ba nɛɛ, amɔna durumgii u koo ka kpĩ u sɔm maamaakigii nini ko. Ma sikirinɔ ga dua ben suunu sɔɔ.

17 Ba kpam wɔko wi bikia ba nɛɛ, wunɛ maa ni? Wunɛ wi durɔ wi, u yam waasia, amɔna a wi garis.

Ma u nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔwa u sãa.

18 Adama Yuuba ba ñ naanɛ sãa ma durɔ wi, u raa wɔko sãa ma u kpam yam wa, sere ye ba win tundo ka win mero soka. 19 Ma ba bu bikia ba nɛɛ, bɛɛn biiwa mini? Wi i nɛɛ i mara ka wɔkoru? Amɔna u ka yam waamɔ tɛ.

20 Ma win tundo ka win mero ba bu wisa ba nɛɛ, sa yɛ kam kam ma bɛɛn biiwa mi, wi sa mara ka wɔkoru. 21 Adama mɛ u kua u ka yam wa, bɛɛɛ sa ñ yɛ, wi u maa nùn yam waasia, sa ñ yɛro yɛ. U bwisi mɔ win tii, i nùn bikio, u koo bɛɛ sɔ.

22 Ba yeni geruawa Yuuban bɛrum sɔ. Domi Yuuba ba nɔɔ tia kua kɔ ma baawure wi u wura ma Yesu sãawa Kirisi wi, ba koo yɛro girawa ben mennɔ yerun di. 23 Yen sɔna ba gerua ba nɛɛ, u bwisi mɔ win tii, bu nùn bikio.

24 Ma Falisiba ba durɔ wi u raa wɔko sãa soka nɔn mɛɛruse, ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, u Gusunɔ bɛɛɛ wɛɛyɔ, be, ba yɛ ma Yesu wi, durumgiiwa.

25 U bu wisa u nee, ù n durumgiin na, ne na kun yē. Gāa teena na yē, na raa wōko sāa, adama tē na yam waama.

26 Ba nùn bikia ba nee, amona u nun kua. Amona u koosina wunen nani ka wukiara.

27 Ma u nee, na raa bee sōwa, i n̄ maa man swaa daki. Mban sōna i kī i kram nō. Nge been tii i kī i maa kowa win bwāabu.

28 Ma ba nùn yaakoru wari ba nee, wuna a sāa siin bō mi, adama beee Mōwisin bwāaba sa sāa. 29 Beee sa yē ma Gusunō u ka Mōwisi gari kua, adama wini, sa n̄ mam yē mìn di u na.

30 Ma durō wi, u bu sōwa u nee, geema, bitin gariya ye i n̄ ka yē mìn di u na. Ka me, sii man yam waasia. 31 Sa yē ma Gusunō u ku ra toron gari nō, adama tōn be ba nùn nasie, ma ba mō ye u kī, beya u ra swaa daki. 32 Saa toren di goo kun nōre ba tōnun nani wukia wi ba mara ka wōkoru. 33 Durō wi, ù kun wee saa Gusunōn min di, u n̄ kpē u gāanu ganu ko.

34 Ma ba nùn sōwa ba nee, toraru sōra ba nun mara mam mam. Yera a tamaa kaa sun keu koosia? Ma ba nùn gira mennō yerun di.

Hunden wōkoru

35 Yesu u nua ma ba durō wi gira. Ye u nùn wa u nùn bikia u nee, a Tōnun Bii naane doke?

36 Durō wi, u nee, tōnwero, a man sōwō wara Tōnun Bii wi, kpa n wa n ka nùn naane doke.

37 Yesu u nùn wisa u nee, a nùn wa kō, wiya ka nun gari mō mi.

38 Durō wi, u nee, Yinni, na nun naane doke. Ma u yiira Yesu wuswaa.

³⁹ Yesu u nεε, siribun sōna na na handuniaə, be ba kun yam waamə kpa bu ka yam wa, be ba maa yam waamə bu ka ko wōkobu.

⁴⁰ Falisi gabu be ba wāa ka wi sannu ba gari yi nua. Ba nùn bikia ba nεε, bεsen tii maa wōkoba?

⁴¹ Ma Yesu u nεε, ì n sāan na wōkobu, ì n ko ì n daa toraru mə. Adama yèn sō ì gerumə ì yam waamə, yen sōna ì wāa toraru səə ka tē.

10

Yāanu ka nin kparon məndu

¹ Yen biru Yesu u nεε, ka geema na bεε sōmə, goo wi u kun dumə yāa gōrə saa kənnən di ma u yəəmə u suremə gam di, wiya sāa gbənə ka wəro. ² Adama wi u kənnən di dumə wiya yāanun kparo. ³ Kənnə kōso u ra nùn keniε, yāanu ra n maa win nəə nəəmə. U ra win yāanu soku baatere ka ten yīsiru kpa u nu yara təəwə. ⁴ Sanam mε u nu yara təəwə kpuro, u ra nu gbiye kpa nu n nùn swīi yèn sō nu win nəə yē. ⁵ Nu n wuramə nu tən tuko swīi, adama nu koo duka suwa n toma saa win min di yèn sō nu n win nəə yē.

⁶ Yesu u bu mən te kua adama ba n tuba ye u ka yā.

Yesuwa yāa kparo geo

⁷ Yen sōna Yesu u kparam nεε, ka geema na bεε sōmə, nεna na yāa gōrun kənnə. ⁸ Be ba man gbiye mi kpuro, gbənəbu ka wəroba ba sāa. Yāanu kun ben gari swaa daki. ⁹ Nεn tiiwa kənnə ge. Baawure wi u dumə saa nεn min di wiya ba koo faaba ko. U koo du, u koo maa yari, u koo maa dii yeru wa.

¹⁰ Gbənə u ra nεwa u ka gbēni u go kpa u sanku.

Adama nε na nawa yāanu nu n ka wāaru mɔ, kpa nu n tu mɔ mam mam.

¹¹ Nen tiiwa yāa kparo geo. Yāa kparo geo u ra win wāaru wēwa win yāanun sō. ¹² Adama sɔm kowo wi u kun sāa kparo ma yāanu kun sāa win tiiginu, ù n demaku waama ga sisi, u koo yāanu deri u yakurawa. Kpa demaku gu yāanu mwa gu ni nu tie yarinasia. ¹³ Durɔ wi, u koo yakura yèn sō gobin sɔmbura u mɔ, u ñ maa yāa nin wɔnwɔndu mɔ. ¹⁴⁻¹⁵ Nena yāa kparo geo. Nge mε Baaba man yē ma na maa Baaba yē, nge mɛya na nen yāanu yē, nu maa man yē. Na maa nen wāaru wēemɔ yāa nin sō. ¹⁶ Na maa yāanu ganu mɔ ni nu kun wāa yāa gɔɔ teni sɔɔ. Niya na ñ kon ko na kun maa ka nε. Nu koo maa nen nɔɔ nɔ, kpa nu ko gɔɔ teeru, kpa nu n kparo turo mɔ.

¹⁷ Yen sōna Baaba u man kī yèn sō na nen wāaru wēemɔ kpa n kparam wa n tu mwa. ¹⁸ Goo kun kpē u tu wɔra nen nɔmun di. Na tu wēemɔ ka nen tii. Na yiiko mɔ n ka tu wē, na maa yiiko mɔ n ka tu mwa. Wooda yera na mwa saa nen Baaban min di.

¹⁹ Ye Yuuba ba yeni nua, sikirinɔ ga kparam dua ben suunu sɔɔ gari yin sō. ²⁰ Tɔn dabiru be sɔɔ, ba gerua ba nεε, wirowa, wεrekunu maa nùn wāasi. Mba n kua ba ka nùn swaa daki.

²¹ Adama gaba nεε, n ñ wεrekunugiin gari mi. Wεrekunu koo kpī nu wōko yam waasia?

Yuuba ba Yesu yina

²² Saa ya tura ye ba koo ka tōɔ bakaru garu ko Yerusalemuɔ te ba ra soku sāa yerun dεerasiabu

*. Saa ye, ya sãawa woorun sanam. ²³ Ma Yesu u maa wãa sãa yerɔ u s̄imɔ ten bee tiaɔ ye ba ra soku Salomɔn kɔbɛ. ²⁴ Ma Yuuba ba n̄n sikerena ba n̄n bikia ba n̄ɛɛ, sere saa yerà kaa n̄ b̄es̄en laakarì doke sika sɔɔ. À n̄ sãan na Kirisi wi, a sun s̄ɔwɔ kɔasa kɔasa.

²⁵ Ma Yesu u bu wisa u n̄ɛɛ, na raa b̄ɛɛ s̄ɔwɔ, adama i n̄ man naanɛ doke. Sɔma ye na m̄ ka n̄en Baaban ȳisiru, yeya ya man areru diiyammɛ. ²⁶ Adama i n̄ naanɛ doke ȳèn s̄ɔ i n̄ sãa n̄en yãanu. ²⁷ N̄en yãanu nu n̄en n̄ɔɔ n̄ɔmɔ, na nu ȳɛ, nu maa man sw̄i. ²⁸ Na nu wãaru w̄ɛmɔ te ta ku ra kpe, nu n̄ maa kam m̄ ka baadommaɔ, goo maa sari wi u koo nu mwa n̄en n̄mun di. ²⁹ N̄en Baaba wi u man nu w̄ɛ, u kp̄a u kpuro kere, goo maa sari wi u koo nu mwa saa n̄en Baaban n̄mun di. ³⁰ N̄ɛ ka Baaba sa sãawa tia.

³¹ Ma Yuuba ba kpam kpenu d̄ɔbura bu ka n̄n kasuku. ³² Yesu u bu s̄ɔwɔ u n̄ɛɛ, na s̄ɔm gee dabiru kua b̄ɛɛn wuswaaɔ ka Baaban yiiko. S̄ambu ni sɔɔ, teren s̄ɔna i k̄i i man kasuku.

³³ Yuuba ba n̄n wisa ba n̄ɛɛ, sa n̄ nun kasukumɔ s̄ɔm geerun s̄ɔ, adama ȳèn s̄ɔ a Gusunɔ w̄ɔmmɔ, yen s̄ɔna. Wunɛ t̄ɔnuwa, ma a k̄i a n̄ tii m̄ Gusunɔ.

³⁴ Yesu u n̄ɛɛ, ba n̄ yorua b̄ɛɛn tiin wooda sɔɔ ma Gusunɔ u n̄ɛɛ, “I sãawa W̄ɔrukoon bibu?” ³⁵ Sa ȳɛ ye Gusunɔn gari gerumɔ n̄ sãawa gem ka baadommaɔ. Ma win tii u n̄ɛɛ, ba sãawa W̄ɔrukoon bibu be ba win gari mwa. ³⁶ T̄ɛ n̄en tii maa, Baaba u man ḡɔsa ma u man ḡɔrima handuniaɔ. Am̄na i ka n̄ɛɛ na

* **10:22** sãa yerun d̄ɛɛrasiabun t̄ɔɔ bakaru Ta sãawa te Yuuba ba ra di w̄ɔɔ ka w̄ɔɔ bu ka yaaya d̄ɔma te ba b̄iũ sãaru kpeesia sãa yerɔ ma ba tu d̄ɛɛrasiya ba Gusunɔ sãaru wesia mi.

Gusunɔ wɔmmɔ yɛn sɔ na gerua ma nɛna na win Bii. ³⁷ Nà kun nɛn Baaban sɔmburu mɔ, i ku man naanɛ doke. ³⁸ Adama nà n tu mɔ, baa ì kun man naanɛ doke, i sɔmbu te naanɛ dokeo kpa i n ka yɛ saa tɛn di sere ka baadomma ma Baaba wãa nɛ sɔɔ, nɛ na maa wãa wi sɔɔ.

³⁹ Ma ba kpam swaa kasu bu ka nùn mwa, adama u bu kisirari.

⁴⁰ Yesu u kpam Yuudenin daaru tɔbura u da mi Yohanu u gbia u batemu kua, miya u sina. ⁴¹ Ma tɔn dabiru ba na win mi, ba nɛɛ, Yohanu u ñ sɔm maamaakigiru koore, adama ye u gerua durɔ wini sɔɔ, ye kpuro geema.

⁴² Ma tɔn dabira nùn naanɛ doke mi.

11

Lasaaŋ gɔɔ

¹ N wee durɔ goo wi ba ra soku Lasaa wi u wãa Betaniɔ u bara. Betani sãawa Maari ka win mɔɔ Maatan wuu. ² Maari wiya u gasɔ Yinnin naasu turare wisi, ma u ka win wirun seri su sunka. Win sesu Lasaaŋa bara. ³ Ma wi ka win mɔɔ Maata ba Yesu nɔɔ mɔrisia ba nɛɛ, Yinni, wunen bɔrɔ kɛnasi u barɔ.

⁴ Ye Yesu u yeni nua u nɛɛ, bara te, ta ñ gɔɔguru adama ta koo Gusunɔn yiiko sɔɔsi, kpa bu ka Gusunɔn Bii beɛɛɛ wɛ.

⁵ N deema Yesu u sãawa Maata ka win wɔnɔ ka ben sesu Lasaaŋ bɔrɔ kɛnasi. ⁶ Ye u nua ma Lasaa u barɔ, u gina sina wuu mi u wãa mi sɔɔ yiru. ⁷ Yen biru u win bwãabu sɔɔwa u nɛɛ, su kpam wura Yudeaɔ.

⁸ Win bwãaba nɛɛ, yinni, sɔɔ mɛɛ tera Yuuba ba kɛ bu nun kpenu kasuku, ma a kpam kɛ a wura mi?

⁹ Yesu u bu bikia u nee, n ñ saa wəkura yiruwaa sōo ra n wāa sōo teeru sōo? Goo ù n sīimō sōo sōo, u ñ sokuramō yèn sō u handunian yam bururam waamō. ¹⁰ Adama wi u sīimō wōkuru sōo u koo sokura domi yam bururam sari yēro sōo.

¹¹ Yeniban biru u kparam nee, Lasaa bešen bəro u dōwa adama na dōo n nùn yamia.

¹² Bwāa be, ba nee, Yinni, ù n dòn na, u koo bekura.

¹³ Adama Yesu u bu Lasaaan gōo sōomōwa. Be, ba tamaa dom dirun gariya u bu sōomō. ¹⁴ Yen sōna Yesu u bu sōowa kpasasa u nee, Lasaa u guwa, ¹⁵ adama bešen sōna nen nukura do ye na ñ ka wāa mi, kpa i ka naane doke. I na su da win mi.

¹⁶ Tomaa wi ba ra maa soku Sika, u win bwāasibu sōowa u nee, i de su da, kpa su ka yinni gbi sannu.

Yesuwa seeyo ka wāaru

¹⁷ Ye Yesu u tura mi, u deema Lasaa kua sōo nne sikiru sōo kō. ¹⁸ Betani ka Yerusalemun tondam kun kere kilo ita. ¹⁹ Ma Yuu dabiru ba yarima ben wuun di ba na Maata ka Maarin mi bu ka bu nukuru yemiasia ben sesun gōon sō.

²⁰ Sanam me Maata u nua ma Yesu u sisi, ma u nùn sennō da. Adama Maari u sō yenuō. ²¹ Ma Maata u Yesu sōowa u nee, Yinni à n daa wāa mini nen sesu kun gbimō. ²² Adama baa tē, na yē ma yabu baayere ye kaa bikia Gusunōn nōmuō u koo nun wē.

²³ Ma Yesu u nùn sōowa u nee, wunen sesu u koo se gōrin di.

²⁴ Ma Maata u nee, geema, na yē ma u koo kparam se, gōribu bà n seemō sanam dāakim sōo.

²⁵ Ma Yesu u nùn sōowa u nee, nena na ra gōribu seeye, nena na ra wāaru wē. Baawure wi u man

naane doke u ko n wãawa wãaru sɔɔ baa ù n gu.
 26 Baawure wi u maa wasi ma u man naane doke,
 u n gbimɔ ka baadommaɔ. A naane doke nge mɛ?

27 Maata u Yinni wisa u nɛɛ, mɛya na naane
 doke ma wuna Kirisi wi, Gusunɔn Bii, wi u sisi
 handuniaɔ.

Yesun swĩ

28 Sanam mɛ Maata u yeni gerua u kpa, u win
 wɔnɔ Maari sokum da, ma u nùn sɔɔwa tɛɛru ma
 yinni u tunuma u nùn soku.

29 Ye Maari u yeni nua u seewa ka sendaru ma u
 da win mi. 30 N deema Yesu kun gina wuu dum kpa,
 u wãawa yam mi Maata ka nùn yinna. 31 Yuu be ba
 Maari nukuru yemiasiamɔ dirɔ, ye ba wa u seewa
 ka sendaru u yara tɔɔwɔ, ba nùn swĩ. Ba tamaa u
 dɔɔwa sikirɔ u swĩ.

32 Sanam mɛ Maari u tura mi Yesu u wãa, ye u nùn
 wa u yiira u nɛɛ, Yinni à n daa wãa mini nɛn sesu
 kun gbimɔ.

33 Ye Yesu u wa u sumɔ, ma Yuu be ba ka nùn na,
 ben tii ba sumɔ, yera u diira ka nuku sankiranu.

34 U bu bikia u nɛɛ, mana i nùn sika.

Ma ba nɛɛ, Yinni a na a wa.

35 Ma Yesu u swĩ. 36 Yen sɔɔna Yuuba ba nɛɛ, i
 mɛɛrio i wa nge mɛ u nùn kĩ n nɛ.

37 Adama ben gabu ba nɛɛ, durɔ wini u wɔko yam
 waasia. Mban sɔɔna u dera Lasaa u gu.

Lasaan seebu gərɪn di

38 Yesu u kpaam diira, ma u da sikirɔ. Siki te, kpee
 wɔruwa, ma ba gen nɔɔ kɔrua ka kperu. 39 Ma Yesu
 u wooda wɛ u nɛɛ, bu kpee te bɔrio min di.

Ma Maata, wi u gun sesu, u nùn sɔɔwa u nɛɛ,
 Yinni, u numia kɔ, yen sɔɔ nne wee gisɔ ye u ka gu.

⁴⁰ Ma Yesu u nùn bikia u nεε, na ò daa nun sǝwa na nεε, à n naanε doke, kaa Gusunən yiiko wa?

⁴¹ Ma ba kpee te bimia min di. Ma Yesu u win nɔni sua wǝllǝ u nεε, nεn Baaba, na nun siara yèn sǝ a nεn gari swaa daki. ⁴² Na yě ma a ra nεn gari nǝ baadomma, adama na yeni gerumǝwa tən benin sǝ be ba yǝ mi, kpa bu ka naanε doke ma wuna a man gərima.

⁴³ Sanam mε u yeni gerua u kpa, ma u gbāra ka dam u nεε, Lasaa, a yarima!

⁴⁴ Wi u raa gu mi, u yarima sikirun di ka win gorun bekuru te ba win nǝma ka naasu tǝkua ka maa wirǝ. Ma Yesu u bu sǝwa u nεε, bu nùn kusio u sī.

Ba wesianamǝ bu ka Yesu go

(I maa mεerio Mateu 26:1-5, Maaku 14:1-2, Luku 22:1-2)

⁴⁵ N wee Yuu dabiru be ba Maari swīima mi, ma ba wa ye Yesu u kua, ba nùn naanε doke.

⁴⁶ Adama ben gabu ba gǝsira ba da Falisiban mi, ba bu sǝwa ye Yesu u kua. ⁴⁷ Sanam mεya yǝku kowo tənwerobu ka Falisiba ba guro gurobu menna ma ba bikianamǝ ba mǝ, amǝna sa ko ko. Durǝ wi wee, u sǝm maamaakigii dabinu mǝ. ⁴⁸ Sà n nùn deri mε, tǝmbu kpurowa ba koo nùn naanε doke. Romugibu ba koo maa na bu bεsen sǝa yeru wǝra kpa bu bεsen bweseru gura.

⁴⁹ Adama ben turo wi ba ra nεε Kaifa, wi u sǝa yǝku kowo tənwero wǝǝ ge sǝǝ, u bu sǝwa u nεε, bεε i ò gǝanu ganu yě baa fiiko. ⁵⁰ Mεya, n ò maa bεε yeeri ma bεen arufaaniwa tən turo u ka gbi tən dabirun sǝ, kpa bεsen bweseru kpuro tu ku ka kam ko. ⁵¹ N ò mǝ ka win tiin yěra u yeni gerua. U ye

geruawa yèn sō wiya u sãa yãku kowo tɔnwerɔ wɔɔ ge sɔɔ, yen sɔna u gerua u nɛɛ, Yesu koo gbi Yuuban bweserun sō. ⁵² N ñ maa mɔ be tɔnan sō, adama u ka maa Gusunɔn bibu kpuro kowa tɔn teebu be ba wãa baama.

⁵³ Yen sɔna saa dɔma ten di, ba wesiana bu ka Yesu go. ⁵⁴ Yenin sɔna u ñ maa s̄imɔ batuma sɔɔ Yuuban suunuɔ, adama u doona min di tem gam gia gɔburu sɔɔ, mi u wuu gagu dua ge ba ra soku Efaraimu. Miya u sina ka win bwãabu.

⁵⁵ Yuuban tɔɔ bakaru te ba ra soku Gɔɔ sararibu ta turuku kua, ma tɔn dabiru saa baru kpaanun di ba da Yerusalemuɔ bu ka tii s̄aras̄ia tɔɔ baka te, tu sere turi. ⁵⁶ Ma ba Yesu kasu. Ba yō sãa yerɔ ba bikianamɔ, ba mɔ amɔna i bwisikumɔ. U ñ tɔɔ bakaru sisiwa?

⁵⁷ Yãku kowo tɔnwerɔbu ka Falisiba ba raa wooda wɛ ba nɛɛ, ɔoo ù n yɛ mi Yesu u wãa u bu sɔɔwɔ kpa be, bu nùn mwa.

12

Maari u Yesun naasu

turare wisi

(I maa mɛɛrio Mateu 26:6-13, Maaku 14:3-9)

¹ Ye n tie sɔɔ nɔɔba tia tɔɔ bakaru tu sere turi te ba ra soku Gɔɔ sararibu, yera Yesu u da Betaniɔ mi Lasaa u wãa wi u seeya ɔarin di. ² Miya ba nùn yaa dibu kua ma Maata u bu nɔɔrimɔ, adama Lasaa u sō ka Yesu sɔbun suunu sɔɔ. ³ Wee, Maari u turare gobi bekegia mɔ litirin bɔnu, ye ba kua ka naadin gum tii tii, ma u ye sua u Yesun naasu wisi, ma u su sunka ka win seri. Yera dii te kpuro ta turaren nuburu yiba. ⁴ Yesun bɔɔ turo, wi ba ra nɛɛ

Yudasi Isikariotu, wi u koo yāku kowo tənwerobu ka Falisiba nùn nōmu səndia, u bikia u nεε, ⁵ mba n kua ba ñ ka turare ye dāre səm kowon wōō tian kōsiarun saka, kpa bu sāarobu bənu kua.

⁶ U ñ yeni gerumō sāarobun wənwəndun sō, adama yèn sō u sāawa gbənō. Wiya u ra n maa gobin bōoru neni, kpa u n yi gbənimō. ⁷ Adama Yesu u nεε, a kurō wi derio. U yeni beruawa u ka nen gōō sikuru mara. ⁸ Baadomma_wa sāarobu ba wāa bεεn suunu sōō adama nēna na ñ ko na n wāa ka bεε baadomma.

Ba wesianamō bu ka Lasaa go

⁹ Yuuba dabira ta nua ma Yesu u wāa Betaniō ma ba da mi, n ñ mō bu ka Yesu wa tōna, adama bu maa ka Lasaa wawa wi Yesu u seeya gōrin di. ¹⁰ Yera yāku kowo tənweroba wesiana bu maa Lasaa go. ¹¹ Domi win sōna Yuuba dabira yarimō ben min di ba Yesu naane dokemō.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mεerio Mateu 21:1-11, Maaku 11:1-11, Luku 19:28-40)

¹² Yen sisiru tən wōru ge ga tōō bakaru da ga nua ma Yesu u sisi Yerusalemuō. ¹³ Ma ba bāa kako bekusu sua ba ka nùn sennō da. Ba gbāsukumō ba mō, sa Gusunō siara! Domarugiiwa wi u sisi ka Gusunən yīsiru! Domarugiiwa Isireliban sunō!

¹⁴ Ma Yesu u keteku kpembu gagu wa u sōni nge mε ba yorua Gusunən gari sōō ba nεε,

¹⁵ “I ku berum ko, Yerusalemugibu.

N wee bεεn sunō u sisi.

U keteku kpembu sōni.”

¹⁶ Yabu yeni ya ñ win bwāabu yeeri saa ye sōō, adama ye Yesu u wura win yiiko sōō Gusunō wōllo,

saa ye sɔɔra ba yaaya ma ba yeni kpuro yorua Gusunɔn gari sɔɔ win sɔ, ba maa nùn ye kpuro kua.

17 Tɔn dabiru te ta raa wāa ka Yesu sannu sanam me u Lasaa soka u yara sikirun di, ye u nùn seeya gɔrin di, ta ra n yen areru dimɔ. 18 Ma tɔn wɔru ge, ga nùn sennɔ da yèn sɔ ba nua ma u sɔm maamaakigii te kua. 19 Yen sɔna Falisiba ba geruna ba nɛɛ, i n wa ma sa nùn kpanawa mam mam. Domi wee handunia kpuro ya nùn swīi.

Gɛrɛki gaba Yesu kasu

20 Gɛrɛki gaba wāa be sɔɔ be ba sāaru da Yerusalemuɔ tɔɔ bakarun sanam. 21 Ba da Filipun mi, Galilen Besaidagii, ma ba nɛɛ, tɔnwero, sa kī su Yesu wa.

22 Filipu u da u Andere sɔɔwa, ma Andere ka Filipu ba da ba Yesu sɔɔwa. 23 Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, saa ya tura ye ba koo ka Tɔnu Bii wɔlle sua. 24 Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, dīa bima yà kun wɔrumɛ tem sɔɔ ya gu, ya wāawa ye tia. Adama yà n gu, ya koo bii dabinu ma. 25 Baawure wi u win wāaru dimɔ ka win tiin gɔru kīru u koo tu bia. Baawure wi u kun maa win wāaru garisi gāanu handunia yeni sɔɔ, u tu beruawa wāaru te ta ku ra kpen sɔ. 26 Goo ù n nɛn wāaru wāa, yɛro u man swīiyɔ. Mi na wāa kpa u n maa wāa mi. Goo ù n nɛn wāaru wāa, nɛn Baaba koo yɛro bɛɛɛ wɛ.

Yesu u win gɔɔn gari gerumɔ

27 Yesu maa nɛɛ, tɛ nɛn gɔru ga sankira too too. Na n yɛ ye kon gere. Nge kon nɛn Baaba kanawa u man wɔra ye ya man deema mini sɔɔn di? Aawo, domi yenin sɔna na na. 28 Baaba, a wunɛn yīsiru wɔlle suo.

Yera nɔɔ gagu ga gerua saa wəllun di ga nɛɛ, na tu wəlle sua kɔ, kon maa wure n tu wəlle sua nɔn mɛɛruse.

²⁹ Tɔn wɔru ge ga wāa mi, ba nɔɔ ge nua ma ba nɛɛ, gura ya kukura.

Ma gaba nɛɛ, wəllun gɔradowa ka nùn gari kua.

³⁰ Adama Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, n ñ mɔ nɛn sɔna i nɔɔ ge nua, bɛɛn sɔna. ³¹ Tɛ gera handunia yenin siribu tunuma. Tɛ gera ba koo handunia yen wirugii gira. ³² Sanam mɛ ba koo man sua tem di bu bwɛ, sanam mɛya kon tɔmbu kpuro tii gawe.

³³ U yeni geruawa u ka sɔɔsi gɔɔ wìn bweseru u koo gbi. ³⁴ Tɔn wɔru ge, ga nùn sɔɔwa ga nɛɛ, sa nua bɛɛn woodan tireru sɔɔ ma Kirisi u ko n wāawa sere ka baadommaɔ. Amɔna a ka gerumɔ ma ba ñ koo ko ba kun Tɔnun Bii sue tem di. Wara Tɔnu Bii wi.

³⁵ Yesu u bu wisa u nɛɛ, saa fiiko sɔɔra yam bururam mu wāa bɛɛn suunu sɔɔ. I n sīimɔ saa ye i yam bururam mɔ kpa yam mu ku ra bɛɛ tīre. Domi wi u sīimɔ yam wɔkuru sɔɔ u ku ra n yɛ mi u dɔɔ.

³⁶ Yen sɔ, i yam bururam mɛ naanɛ dokeo saa ye i mɛ mɔ kpa i ka ko yam bururam bibu.

Yuuba ba ñ Yesu naanɛ doke

Ye Yesu u yeni gerua u kpa, u doona ben suunu sɔɔn di, u kukua. ³⁷ Baa ye u ka maamaaki dabinu kua ben wuswaaɔ, ka mɛ, ba ñ nùn naanɛ doke.

³⁸ Kpa gari yi Gusunɔn sɔmɔ Esai u gerua yi ka koorɔ, yi u nɛɛ,

“Yinni wara u naanɛ doke ye sa nɔɔsia.

Wara Yinni Gusunɔ u win dam sɔɔsi.”

³⁹ Yenin sɔna ba ñ kpīa ba naanɛ doke domi Gusunɔn sɔmɔ Esai u kpa m gerua u nɛɛ,

40 “Gusunɔ u bu kua wɔ̄kobu
ma u ben bwisi kawa.
Kpa bu ku raa ka ben nɔ̄ni yam wa.
Kpa bu ku gia ka ben bwisi.
Bu ku raa gɔ̄ru gɔ̄sia, kpa n bu bekia.”

41 Yeniwa Esai u gerua yèn sɔ̄ u Kirisin yiiko wa ma
u win gari gerua.

42 Ka mɛ, Yuuban tɔ̄nwero dabiru ba Yesu naanɛ
doke, adama Falisiban sɔ̄ ba ñ wure batuma sɔ̄ bu
ku raa ka bu gire mɛnnɔ̄ yerun din sɔ̄. 43 Domi ba
tɔ̄nun siarabu kɔ̄ n kere Gusunɔ̄n siarabu.

Yesun gari yi koo tɔ̄mbu taarɛ wɛ̄

44 Ma Yesu u gbāra u nɛɛ, baawure wi u man
naanɛ doke, n ñ mɔ̄ nɛna u naanɛ doke, wi u man
gɔ̄rimawa u naanɛ doke. 45 Wi u man waamɔ̄ u wi
u man gɔ̄rima waamɔ̄wa mi. 46 Nɛ na na handuniaɔ̄
nge yam bururam, kpa baawure wi u man naanɛ
doke u kun ka wāa yam wɔ̄kuru sɔ̄. 47 Baawure wi
u nɛn gari nɔ̄mɔ̄, ma u kun yi wure, n ñ mɔ̄ nɛna
kon yɛ̄ro taarɛ wɛ̄. Na nawa n ka handunia faaba
ko, n ñ mɔ̄ n ka handunia taarɛ wɛ̄. 48 Baawure wi
u man yina, ma u ñ nɛn gari wure, yɛ̄ro u mɔ̄ ye n
koo nùn taarɛ wɛ̄. Gari yi na gerua yiya yi koo yɛ̄ro
taarɛ wɛ̄ sanam dāakim sɔ̄. 49 Domi na ñ gari gerua
ka nɛn tiin yiiko, adama Baaba wi u man gɔ̄rima,
wiya u man wooda wɛ̄ ye kon gere ka ye kon sɔ̄si.
50 Na yɛ̄ ma win woodan kəkɔ̄rɔ̄wa wāaru te ta ku ra
kpe, yen sɔ̄na ye na gerumɔ̄, na ye gerumɔ̄wa nge
mɛ Baaba u man sɔ̄wa.

13

Yesu u win bwāabun naasu tea

¹ Yesu u ra n wigibu kī be ba wāa handunia, yen sō, bu sere tōo baka te ko te ba ra nεε Goo sararibu, u bu win kīi bakaru sōsi. Domi u yē ma win saa ya tura u ka doona handunian di u da win Baaban mi.

² Wi ka win bwāabu ba yaa dibu dimo sannu. N deema Setam u raa Yudasī Isikariotu, Simōn bii borie u ka Yesu yaku kowo tōnwerobu ka Falisiba nōmu sōndia. ³ Yesun tii u yē ma Baaba u nūn gāanu kpuro nōmu sōndia, u maa yē ma u nawa saa

Gusunōn min di ma u maa wurō win mi. ⁴ Yera u seewa dii yerun di u win yaberu pweta u yi, ma u yasa sua u tii sēka. ⁵ U nim sōke gbēru sōo, u ka win

bwāabun naasu teamo, ma u si sunkumo ka yasa ye u sēke. ⁶ Ye u girari Simōo Piεεn mi, ma Piεε nūn bikia u nεε, Yinni wuna kaa maa nen naasu tea?

⁷ Yesu u nūn wisa u nεε, a n gina tuba ye na mō tē, adama amen biru n ko n nun yeeri.

⁸ Piεε u nεε, ne na kun wuramo a nen naasu tea fa!

Yesu u nūn sōwa u nεε, na kun wunen naasu tee, a n maa bonu gaa wasi nen mi.

⁹ Simōo Piεε u nεε, n n men na Yinni, n n maa mo nen naasu tōnawa kaa tea, a maa nen noma ka nen wiru teo.

¹⁰ Yesu u nεε, wi u wobura, mba n maa yero tie, ma n kun mo u win naasu tea u wa u ka dεera mam mam. Bεε i dεere, adama n n mo bεε kpuro.

¹¹ N deema Yesu u win dome yē ko, yen sōna u gerua u nεε, n n mo be kpurowa ba dεere.

¹² Sanam me u ben naasu tea u kpa u win yaberu sua u sebua ma u kpan sina win sin yerō u nεε, i yē ye na bεε kua mi? ¹³ Bεε i man sokumo keu koosio ka Yinni. Geema i gerumo, meya na sāa. ¹⁴ N n men na, ne wi na sāa bεεn Yinni ka bεεn keu koosio, na n bεεn naasu tea, n weene bεεn tii i naasu teana.

15 Wee na bεε kom gem sōosi kpa i n da maa kuane nge mε. 16 Ka geema, na bεε sōomō, yoo ku ra n win yinni kere, meya goro ku ra n wi u nùn gōra kere. 17 Tē wee, i sōosi teni gia. Doo nōrugiba bεε, i n tu swīi.

18 N n̄ mō bεε kpuron gariya na m̄. Na yē be na gōsa. Adama Gusun̄n gari yi n̄ koo ko yi kun koore yi yi nεε, “Wi u ka man dimō sannu, u gōsira nen yiberε.” 19 Na bεε yabu yeni sōomōwa saa tēn di yu sere koorā. Yā n̄ koorā kpa i ka naanε doke ma nēna yēro wi. 20 Ka geema na bεε sōomō, baawure wi u yēro wura wi na gōra, nēna u wura. Baawure wi u maa man wura, u wi u man gōrima wurawa.

Yesu u Yudasi terasia

(I maa mεerio Mateu 26:20-25, Maaku 14:17-21, Luku 22:21-23)

21 Ye Yesu u yeni gerua u kpa, win gōru ga sankira too too, ma u bu sōowa kpasasa u nεε, ka geema na bεε sōomō, goo wāa bεε sōo wi u koo man dōmε.

22 Ma win bwāabu ba nōni gia mεerina. Ba n̄ yē ben wara u ka yā. 23 Yesun bōo turo, wi u kī, u sō win nōm geuō. 24 Ma Simōo Piεε u yīreru kua ka nōmu durō wi, u Yesu bikio u nεε, wara u ka yā. 25 Ma bōo wi, u Yesu gballi u nùn bikia u nεε, Yinni wara a ka yā.

26 Yesu u nùn wisa u nεε, wi na kon dōka wē ye na ka kpee sōra, wiya mi.

Ma u dōka ka kpee sōra u Yudasi Isikariōtu, Simōon bii wē. 27 Ye Yudasi u dōka ye mwa u kpa, mii mii ma Setam dua win gōruō. Yesu u nùn sōowa u nεε, ye kaa ko, a koowo kpaaka.

28 Adama ben suunu sōo goo sari wi u yē yèn sō u nùn sōowa mε. 29 Gaba tamaa yèn sō Yudasiwa

u gobin bɔ̃uru nɛni, yen sɔ̃na Yesu u nùn sɔ̃mɔ u gāanu dweeyo nìn bukata ba mɔ tɔ̃ɔ bakarun sɔ̃, ñ kun mɛ u nùn sɔ̃mɔ u s̃arobu gāanu kɛ. ³⁰ Ye Yudasu u d̃aka ye mwe ma u yara ka sendaru. N deema yam t̃ira.

Wooda kpaa

³¹ Sanam mɛ Yudasu u yara u kpa, Yesu u nɛɛ, t̃ɛra Tɔ̃nun Bii u den wɔ̃lle suara, ma Gusunɔ̃ maa wɔ̃lle suara win min di. ³² Gusunɔ̃ ù n wɔ̃lle suara win min di, Gusunɔ̃n tii u koo maa Tɔ̃nun Bii wi wɔ̃lle sua, n ñ maa tɛɛmɔ. ³³ Nɛn bibu, saa fiiko sɔ̃ra ko na n w̃a ka bɛɛ, yen biru i ko man kasu. Adama na bɛɛ sɔ̃mɔ t̃ɛ nge mɛ na raa Yuuba sɔ̃wa, mi na dɔ̃ɔ i ñ kp̃ɛ i da mi. ³⁴ Wooda kpaa na bɛɛ w̃ɛmɔ, i k̃ianɔ̃. I de i k̃iru sɔ̃sina nge mɛ na bɛɛ k̃iru sɔ̃si. ³⁵ Ì n k̃ianɛ, baawure u ko n ỹɛ ma i s̃awa nɛn bw̃abu.

Yesu u nɛɛ, Piɛɛ koo nùn siki

(I maa mɛriɔ̃ Mateu 26:31-35, Maaku 14:27-31, Luku 22:31-34)

³⁶ Simɔ̃ Piɛɛ u nùn bikia u nɛɛ, Yinni, mana a dɔ̃ɔ.

Yesu u nùn wisa u nɛɛ, mi na dɔ̃ɔ a ñ kp̃ɛ a man sw̃iima t̃ɛ, adama ñ n sosi kaa man sw̃iima mi.

³⁷ Piɛɛ u nùn bikia u nɛɛ, Yinni, mban sɔ̃na na ñ kp̃ɛ n nun sw̃i mi t̃ɛ. Domi na sɔ̃ru s̃a n ka nɛn w̃aaru w̃ɛ wunɛn sɔ̃.

³⁸ Yesu u nùn bikia u nɛɛ, a sɔ̃ru s̃a a ka wunɛn w̃aaru w̃ɛ nɛn sɔ̃? Ka gem na nun sɔ̃mɔ, goo dɔ̃ɔ gu ka sere sw̃i kaa man siki nɔ̃n ita.

14

Yesuwa swaa ye ya dɔ̃ɔ

Baaban mi

1 Yesu bu sɔɔwa u neɛ, i ku wurura. I Gusuno naane dokeo kpa i maa man naane doke. 2 Wãa yee dabina nu wãa nen Baaban yenuɔ. N wee na dɔɔ mi, n beɛ wãa yerun sɔɔru kua. N̄ kun sãa me, na n̄ daa beɛ sɔɔmɔ. 3 Nà n wãa yee ten sɔɔru kua na kpa, kon kparam wurama n beɛ sua n ka da nen tiin mi. Mi na wãa kpa sa n wãa mi sannu. 4 I ru swaa yɛ kɔ mi na dɔɔ.

5 Tomaa u nùn sɔɔwa u neɛ, Yinni, sa n̄ yɛ mi a dɔɔ. Amɔna sa ko n ka min swaa yɛ.

6 Yesu u nùn sɔɔwa u neɛ, nena na swaa, nena na gem, nena na wãaru, goo sari wi u koo da Baaban mi ma n kun mɔ saa nen min di. 7 Beɛ i n daa man yɛ, i ko n maa nen Baaba yɛ. Saa tɛn di i nùn gia, i maa nùn wa.

8 Filipu u nùn sɔɔwa u neɛ, Yinni a sun Baaba wi sɔɔsio, n den tura me.

9 Yesu u neɛ, mìn di na ka beɛ wãa n te, ka me, a n̄ man gie Filipu? Baawure wi u gesi man wa u maa Baaba wawa. Amɔna a ka gerua a neɛ, n beɛ Baaba sɔɔsio. 10 A n̄ naane doke ma na wãa Baaba sɔɔ, Baaba maa wãa ne sɔɔ? Gari yi na beɛ sɔɔmɔ, na n̄ gerumɔ ka nen tiin yiiko. Baaba wi u wãa ne sɔɔ, wiya u win sɔmburu mɔ. 11 I gesi naane dokeo ma na wãa Baaba sɔɔ, ma Baaba maa wãa ne sɔɔ. N̄ kun me, i naane dokeo sɔma ye na kuan sɔ. 12 Ka geema na beɛ sɔɔmɔ, baawure wi u man naane doke, sɔma ye na mɔ, yeya yɛro koo maa ko. U koo mam sɔma ko ye ya yeni kere domi na dɔɔ nen Baaban mi. 13 Na kon maa beɛ gãanu baanire kua ni i gesi kana ka nen yĩsiru, kpa bu ka Baaba wɔlle sua saa Biin min di. 14 I n̄ gãanu kana ka nen yĩsiru, kon beɛ ni kua.

Hunde Deeron naarun

nɔɔ mWɛɛru

15 Yesu u nɛɛ, i n man kī i nɛn wooda mɛm nɔɔwɔ.
 16 Kon Baaba kɔna, u koo bɛɛ Dam Kɛɔ kpɔo wɛ wi u ko n ka bɛɛ wãa sere ka baadomɔa. Wiya sãa Hunde gemgii. 17 Handuniagibu ba n̄ kpɛ bu n̄n mwa yɛn s̄ɔ ba n̄ n̄n waamɔ, meya ba n̄ maa n̄n yɛ. Adama bɛɛ i n̄n yɛ, domi u wãa ka bɛɛ, u kon maa wãa bɛɛn baawure sɔɔ.

18 Na n̄ bɛɛ derimɔ goberu. Kon kpam wurama bɛɛn mi. 19 N tie fiiko ye handuniagibu ba n̄ maa ka man wasi, adama bɛɛ i ko man wa. Yɛn s̄ɔ na wasi, bɛɛ i ko n maa wasi. 20 Dɔma teya i ko n yɛ ma na wãa nɛn Baaba sɔɔ ma bɛɛ i wãa nɛ sɔɔ, ma na maa wãa bɛɛ sɔɔ.

21 Wi u nɛn wooda mwa, ma u ye mɛm nɔɔwa, wiya u man kī. Wi u man kī, nɛn Baaba koo n̄n kīa. Nɛn tii kon maa yɛro kīa, kpɔ n̄n tii s̄ɔsi.

22 Yudasi, n n̄ mɔ wi ba ra nɛɛ Isikariɔtu, u bikia u nɛɛ, Yinni, amɔna kaa sun wunen tii s̄ɔsisina handuniagibu ba kun ka nun wa.

23 Ma Yesu u n̄n wisa u nɛɛ, baawure wi u man kī u koo nɛn gari mɛm nɔɔwa. Nɛn Baaba u koo n̄n kīa, nɛ ka nɛn Baaba sa ko maa na yɛron mi kpɔ su bɛɛn wãa yeru ko wi sɔɔ. 24 Wi u kun man kī, u n̄ maa nɛn gari mɛm nɔɔwammɛ. Gari yi i nua, n n̄ nɛgii, yi sãawa Baabagii wi u man gɔrima.

25 Na bɛɛ yeni kpuro s̄ɔmɔ tɛ ye na ka bɛɛ wãa.
 26 Adama Hunde Dɛɛro, Dam kɛɔ wi, wi Baaba koo gɔrima ka nɛn yīsiru, wiya u koo bɛɛ baayere keu s̄ɔsi, u koo maa bɛɛ ye kpuro yaayasia ye na bɛɛ s̄ɔwa.

27 Bɔri yɛnda na bɛɛ deria, nɛn bɔri yɛnda na bɛɛ wɛɛmɔ. Na n̄ bɛɛ tu wɛɛmɔ nge mɛ handunia ya ra wɛ. I ku wurura, i ku maa nanda. 28 Bɛɛ i nua nge

mε na bεε sōwa ma na doonō, adama kon kparam wurama bεen mi. Ì n daa man kī i ko n nuku dobu mō ye na ka dōo Baaban mi, domi nen Baaba u yiiko mō u man kere. ²⁹ Na bεε gāa ninin gari sōomō tē, nu sere koorā. Nū n koorā kpa i ka man naane doke. ³⁰ Na ñ maa kpē n ka bεε gari dabinu ko domi handunian wirugii u sisi. U ñ dam mō ne sōo, ³¹ adama kpa handuniagibu ba n ka yē ma na Baaba kī, na maa kpuro mō nge mε Baaba u man yen wooda wē. I seewo su doona.

15

Yesuwa resεm dāa gea

¹ Yesu u bu sōwa u nεε, nena resεm dāa mero, nen Baabawa gbaa yēro. ² Nen kāasa baayere ye ya ku ra binu ma, yera u ra bure u kō. Kāasa baayere ye ya ra binu ma, u ra ye sōmewa kpa yen marum mu ka sosi. ³ Bεε i dεera kō gari yin saabu yi na bεε sōwa. ⁴ I de i n ka man maninε, na kon maa ka bεε manina. Nge mε kāasa ya ñ kpē yu ka tii binu ma, ma n kun mō ya ka dāa mero maninε, mεya maa bεen tii, i ñ kpē i binu ma, ñ kun ka man maninε.

⁵ Nena resεm dāa mero, bεeya yen kāasi. Wi u ka man maninε ma na ka nūn maninε, wiya u koo bii dabinu ma, domi nen sariru i ñ kpē i gāanu ganu ko. ⁶ Baawure wi u kun ka man maninε, ba koo nūn wunawa bu kō nge kāasi kpa u derura. Yen biru ba koo kāasi yi mennā bu dōo doke, kpa yi dōo mwa. ⁷ Bεε ñ n ka man maninε ma nen gari yi wāa bεε sōo, i bikio ye i kī, na kon bεε kua. ⁸ Ì n bii dabinu mara ya koo nen Baaba bεere wē. Nge mεya i ko maa sōosi ma nen bwāaba i sāa. ⁹ Nge mε Baaba man kī, nge

meya na maa bee kī. I yōro nen kīru sō. ¹⁰ Nge me na nen Baaban wooda mem nōwa ma na wāa win kīru sō, nge meya i n nen wooda mem nōwa, i ko n wāa nen kīru sō.

¹¹ Na bee yeni sōwa kpa nen nuku dobu bu n ka wāa bee sō, kpa been nuku dobu bu ka yibu. ¹² Nen wooda wee, i kīanō nge me na bee kī. ¹³ Goo ù n win wāaru wē win bōrōban sō kīrun saabu, kīi te, ta ñ saara mō. ¹⁴ Nen bōrōbara bee i sāa i n mō ye na bee yiire. ¹⁵ Na ñ maa bee sokumō yobu yèn sō yoo ku ra n yē ye win yinni u mō. Adama na bee sokumō bōrōba, yèn sō gāanu baanire ni na nua nen Baaban min di niya na bee sōwa. ¹⁶ N ñ mō beeya i man gōsa, nena na bee gōsa. Na maa bee wuna nenem kpa i da i binu ma ni nu koo te. Kpa gāanu baanire ni bee i kana nen Baaban mi ka nen yīsiru, u bee wē. ¹⁷ Ye na bee yiiremō wee, i kīanō.

Handunia ya Yesu ka wigibu tusa

¹⁸ Yesu maa nee, handuniagibu bà n bee tusa, i n yē ma nena ba gbia ba tusa. ¹⁹ Bee i n daa sāan na handuniagibu, handunia ya ko n bee kīwa nge yegibu. Adama na bee gōsa handunia ye sōon dī, i ñ maa sāa yegibu, yen sōna handuniagiba bee tusa. ²⁰ I gari yi yaayo yi na raa bee sōwa na nee, yoo ku ra win yinni kere. Bà n man nōni sōwa ba koo maa bee nōni sō. Bà n nen gari mem nōwa ba koo maa beegii mem nōwa. ²¹ Adama yeni kpurowa ba koo bee kua nen yīsirun sō, domi ba ñ yēro yē wi u man gōrima. ²² Nà kun daa ne, na ka bu gari kue, ba ñ daa taarē mō. Adama tē ba ñ maa gafara mō. ²³ Wi u man tusa u maa nen Baaba tusawa. ²⁴ Nà kun daa sōma kue ben suunu sō ye goo kun koore, ba ñ daa taarē

mə. Adama tē, ba sōma ye wa kə, ma ba sun tusa nē ka nēn Baaba. ²⁵ Nge mēya n sāa kpa gari yi ba yorua woodan tirerə yi ka koorə, yi yi nēē, “Ba man tusa, ba n̄ ten wiru ka naasu yē.”

²⁶ Adama Dam Kēə, Hunde gemgii wi, u sisi saa nēn Baaban min di. Kon bēē nūn gəriama ka Baaba win yīsiru, kpa u bēē nēn areru diiya. ²⁷ Bēē i ko maa nēn areru di, domi i wāa ka nē sannu saa toren di.

16

¹ Yeni kpurowa na bēē sōwa kpa i ku ra ka biru wura. ² Ba koo bēē gira saa mennə yerun di. Saa ya mam sisi ye baawure wi u bēē goomə u ko n tamaa u Gusunə sōmburu kuammewa. ³ Ba koo bēē yabu yeni kua yèn sō ba n̄ Baaba gie, ba n̄ maa man gie. ⁴ Adama na bēē gāa nini sōmowa, dōma te nin saa ya tura kpa i ka yaaya ma na raa bēē nu sōre.

Hunde Dēeron sōmburu

Yesu maa nēē, na n̄ daa bēē gāa nini sōwa saa yellun di yèn sō na wāa ka bēē sannu. ⁵ Adama tē na dō wi u man gəriman mi. Goo maa sari bēē sō wi u man bikia mi na dō. ⁶ Adama yèn sō na bēē yeni sōwa, bēēn gōru ga sankira too. ⁷ Ka mē, na bēē gem sōmə, bēēn arufaaniwa nà n da, domi nà kun de, Dam Kēə wi, u n̄ sisi bēēn mi. Adama nà n da kon bēē nūn gəriama. ⁸ Û n tunuma, wiya u koo de handuniagibu bu tubu ye n sāa toraru ka ye n sāa gem ka maa Gusunən siribu. ⁹ U koo bu taarē wē yèn sō ba n̄ man naanē doke. ¹⁰ U koo bu sōsi ma gem wāa nē sō ye na ka dō Baaban mi, ma ba n̄ maa man wasi. ¹¹ U koo maa de bu siribu tubu yèn sō Gusunə u handunia yenin wirugii siri kə.

¹² Na maa gãa dabinu mɔ n ka bɛɛ sɔ̃, adama nu bɛɛ kere gina. ¹³ Sanam mɛ Hunde gemgii wi, u tunuma wiya u koo bɛɛ kpara i ka gem kpuro gia. U ñ koo gari gere ka win tiin yiiko. Ye u nua, yeya u koo gere, u koo maa bɛɛ sɔ̃ ye ya sisi. ¹⁴ Wiya u koo man bɛɛɛ wɛ̃, domi u koo nɛgia nɔ, kpa u bɛɛ ye nɔ̃sia. ¹⁵ Kpuro ye Baaba u mɔ nɛgia. Yen sɔ̃na na gerua ma Hunde u koo nɛgia nɔ, kpa u bɛɛ ye nɔ̃sia.

Nuku sankiranu koo ko

nuku dobu

¹⁶ Yesu bu sɔ̃ɔwa u nɛɛ, ñ n sosi fiiko i ñ maa man wasi. Ñ n maa kpam sosi fiiko, i ko man wa.

¹⁷ Ma win bwãabu gabu ba bikianamɔ, mba yen tubusianu ye u sun sɔ̃mɔ, ñ n sosi fiiko sa ñ maa nùn wasi, ñ n maa kpam sosi fiiko sa ko nùn wa. Mba maa yen tubusianu ye u nɛɛ u dɔɔ win Baaban mi. ¹⁸ Ba bikianamɔ mba ñ n sosi fiikon tubusianu. Ba nɛɛ, sa ñ yɛ̃ yèn gari u mɔ.

¹⁹ Yesu u gia ma ba kī bu nùn gãanu bikia. Yen sɔ̃na u bu sɔ̃ɔwa u nɛɛ, na nɛɛ yaa, ñ n sosi fiiko i ñ man wasi, ñ n maa kpam sosi fiiko i ko man wa. Gari yiniwa i bikianamɔ bɛɛn suunu sɔ̃ ro?

²⁰ Ka geema na bɛɛ sɔ̃mɔ, i ko swī, i ko kpasa wɔri ko, adama handuniagibu ba koo yɛ̃eri. Bɛɛn nukura koo sankira, adama bɛɛn nuku sankiranu koo gɔsira nuku dobu. ²¹ Sanam mɛ tɔn kurɔ u yiire u ra n nɔni swãaru mɔ domi win saa ya tura. Adama sanam mɛ u win bii mara, u ku ra maa nɔni swãa te yaaye nuku dobu sɔ̃ ye u ka tɔnu mara handunia sɔ̃. ²² Mɛya n maa sãa bɛɛn mi. Tɛ̃, bɛɛ i nuku sankiranu mɔ, adama kon kpam bɛɛ wa, ma bɛɛn

nukura koo dora. Goo maa sari wi u koo kpĩ u bεε nuku doo bi mwaari.

²³ Saa ye, yà n tunuma, i ñ ko man gãanu ganu bikia. Ka geema na bεε sǝmǝ, baayere ye i Baaba kana ka nen yĩsiru, u koo bεε kē. ²⁴ Sere ka tē i ñ gãanu ganu kanε ka nen yĩsiru. I bikio, i ko wa, kpa bεen nuku doo bu ka yibu.

Yesu u handunia kamia

²⁵ Yesu maa bu sǝwa u nεε, yeni kpurowa na bεε sǝwa ka mǝndu. Adama saa ya sisi ye na ñ maa bεε gari sǝmǝ ka mǝndu, kon bεε Baaban gari sǝwa kpasasa. ²⁶ Saa ye, yà n tunuma, i ko Baaba kana ka nen yĩsiru. Na ñ maa gerumǝ ma kon nùn kana bεen sǝ, ²⁷ domi Baaban tii u bεε kĩ. U bεε kĩ yèn sǝ i man kĩ, i maa naanε doke ma na weewa Gusunǝn min di. ²⁸ Na yarimawa saa Baaban min di, na na handuniaǝ. Tē na handunia derimǝ na dǝo nen Baaban mi.

²⁹ Win bwãaba nùn sǝwa ba nεε, tēra a re sun gari sǝwa kpasasa, n ñ ka mǝndu. ³⁰ Tē sa gia ma a baayere kpuro yē, n ñ maa mǝ goo u nun gãanu bikia. Yenin sǝna sa naanε doke ma Gusunǝn min diya a yarima.

³¹ Ma Yesu u bu bikia u nεε, tē i naanε doke? ³² I laakari koowo, saa ya sisi ya mam tunuma kǝ ye ba koo ka bεε kpuro yarinasia, baawure u ka da win yenuǝ. I ko man deri nε turo, adama na ñ wãa nε turo yèn sǝ Baaba u wãa ka nε. ³³ Yabu yeniwa na raa bεε sǝwa kpa i n ka bǝri yendu mǝ nε sǝo. Handunia ye sǝra i ko nǝni swãaru wa, adama i ku mwia kpana, na handunia kamia kǝ.

17

*Yesu u kanaru mɔ**win bwāabun sɔ*

¹ Ye Yesu u gari yi gerua u kpa, u win nɔni seeya wɔllɔ u nɛɛ, Baaba, saa ya tura. A nɛ wunɛn Bii wɔlle suo, kpa n maa nun wɔlle sua. ² Domi a man yiiko wɛ tɔmbu kpuron wɔllɔ, kpa n ka be a man wɛ kpuro wāaru wɛ te ta ku ra kpe. ³ Wāaru te ta ku ra kpe tera mini, tɔmbu bu ka nun gia, wunɛ Gusunɔ turo, kpa bu maa man gia nɛ Yesu Kiriisi wi a gɔrima. ⁴ Na nun wɔlle sua tem mɛ sɔɔ, na maa sɔmbu te wiru go te a man yiire. ⁵ Baaba, na nun kanamɔ, a de na n yiiko mɔ tɛ wunɛn bɔkuɔ, nge mɛ na raa mɔ ka wunɛ sannu ba sere handunia taka kua.

⁶ Na tɔn be wunɛn yĩsiru giasia be a man wɛ handunia ye sɔɔ. Wunɛgiba ba raa sãa, ma a man bu wɛ. Ba maa wunɛn gari mem nɔɔwa. ⁷ Tɛ ba yɛ ma gāanu kpuro ni a man wɛ, saa wunɛn min diya nu na. ⁸ Domi na bu gari yi wɛ yi a man sɔɔwa, ba maa yi mwa. Ma ba gia sãa sãa ma saa wunɛn min diya na yara, ba maa naanɛ doke ma wuna a man gɔrima.

⁹ Na bu kanaru kuammɛ n ñ mɔ handuniagibu. Tɔn be a man wɛ, beya na kanaru kuammɛ yèn sɔ wunɛgiba ba sãa. ¹⁰ Nɛgibu kpuro ba sãawa wunɛgibu ma wunɛgibu kpuro ba maa sãa nɛgibu, nɛn yiiko maa sɔɔsira be sɔɔ. ¹¹ Tɛ na sisi wunɛn mi. Na ñ ko na n maa wāa handunia sɔɔ, adama beya ba ko n wāa handunia ye sɔɔ. Baaba Dɛero, a bu beruo ka wunɛn yĩsi te a man wɛn dam, kpa ba n ka sãa tia, nge mɛ nɛ ka wunɛ sa sãa tia. ¹² Sanam mɛ na wāa ka be, na bu berua ka wunɛn yĩsi te a man wɛn dam.

Na bu kōsu, ma be sɔɔ baa tɔn turo goo kun kam kue ma n kun mɔ kam kooren bii, kpa Gusunɔn gari yi ka koorɔ. ¹³Tɛ na sisi wunen mi. Yeniwa na gerumɔ handunia ye sɔɔ, kpa ba n ka nuku dobu yiba nen sɔ. ¹⁴Na bu wunen gari wɛ, ma handuniagiba bu tusa yɛn sɔ ba n sɔa handuniagibu, nge mɛ nen tii na n sɔa handuniagii. ¹⁵Na n nun kanamɔ a ka bu wuna handunia sɔɔn di, adama na nun kanamɔwa a bu kōsuo tɔn kōso win sɔ. ¹⁶Ba n sɔa handuniagibu nge mɛ nen tii na n sɔa handuniagii. ¹⁷A tii bu wunɔ nenem ka wunen gem gari. Wunen gari gema. ¹⁸Nge mɛ a man gɔrima handuniaɔ, mɛya na maa bu gɔra handunia sɔɔ. ¹⁹Ben sɔna na nun nen tii wɛ kpa ben tii bu maa ka ko wunɛgibu ka gem.

²⁰N n mɔ beni tɔnawa na kanaru kuammɛ, adama ka maa be ba koo naanɛ doke ben garin saabu. ²¹Na kanamɔwa be kpuro ba n ka sɔa tia. Nge mɛ wunɛ Baaba a wɔa nɛ sɔɔ, ma na maa wɔa wunɛ sɔɔ, a de bu ko tia bɛsɛ sɔɔ. Kpa handuniagibu bu ka naanɛ doke ma wuna a man gɔrima. ²²Yiiko ye a man wɛ, yeya na maa bu wɛ, kpa ba n ka sɔa tia nge mɛ nɛ ka wunɛ sa sɔa tia. ²³Nɛ na wɔa be sɔɔ, wuna a maa wɔa nɛ sɔɔ, kpa bu ka ko tia mam mam. Kpa handunia yu ka gia ma wuna a man gɔrima, a maa bu kɔ nge mɛ a man kɔ.

²⁴Baaba, na kɔ be a man wɛ ba n wɔa nen mi, mi na wɔa, kpa ba n nen yiiko mɛera ye a man wɛ, domi a man kɔ ba sere handunia taka kua. ²⁵Baaba gemgii, handuniagiba kun nun yɛ, adama nɛ na nun yɛ, ma beni ba tuba ma wuna a man gɔrima. ²⁶Na bu wunen yɔsiru giasia, mɛya kon kpam bu tu giasiam sosi, kɔ te a man kɔ ta n ka wɔa be sɔɔ, kpa na n maa wɔa be sɔɔ.

18

Yesun mwaabu
(I maa mεerio Mateu 26:47-56, Maaku 14:43-50,
Luku 22:47-53)

¹ Sanam mε Yesu u kana te kua u kpa, u yara ka win bwāabu sannu ba da daa tora gaan guruɔ ye ba ra soku Sedoroni. Batuma gaa wāa mi, yè sɔɔ u dua ka win bwāabu. ² Yudasi, win dɔmε, u yam mi yē domi Yesu ka win bwāabu ba ra raa menne mi nɔn dabiru. ³ Yen sɔna Yudasi u da mi ka tabu kowobu ka sāa yerun kāsobu be yāku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba nùn wē. Ba ben tabu yānu neni, ka fitilakunu ka wīi bɔnnun dɔɔ. ⁴ N deema Yesu u yē kɔ ye n koo nùn ko kpuro, yen sɔna u susi u bu bikia u nεε, wara i kasu.

⁵ Ma ba nùn wisa ba nεε, Yesu Nasaretigiiwa sa kasu.

Yesu u nεε, nena mi.

Yudasi, win dɔmε, u yɔ mi, ka be sannu. ⁶ Ye Yesu u nεε, nena mi, ma ba desira ba wɔruka.

⁷ Yesu u kpam bu bikia u nεε, wara i kasu.

Ma ba nεε, Yesu Nasaretigiiwa sa kasu.

⁸ Yesu u nεε, na raa bεε sɔɔwa kɔ ma nena mini. N n nen na i kasu, i de beni bu doona.

⁹ U yeni gerua kpa gari yi u raa gerua yi ka kooru ye u nεε, baa tɔn turo kun kam kue be Baaba u nùn wē sɔɔ. ¹⁰ Sanam mε, Simɔɔ Piεε u win takobi neni ma u ye woma u ka yāku kowo tɔnweron yoo sāra u win soo nɔm geuguu bura. Yoo win yīsira Maliku.

¹¹ Ma Yesu u Piεε sɔɔwa u nεε, a wunen takobi wesio yen kararɔ. Na n̄ kon ka n̄ni swāaru temana te nen Baaba u man yiire?

Ba ka Yesu da Anin wuswaaɔ

¹² Sanam meya tabu kowobu ka ben wirugii ka Yuuban sãa yerun k̄sobu ba Yesu mwa ba n̄n b̄kua ¹³ ma ba gbia ba ka n̄n da Anin mi. Ani u sãawa Kaifan dokiri, Kaifa wiya u maa sãa yãku kowo t̄nweru w̄ɔ ge s̄ɔ. ¹⁴ Kaifa wiya u raa Yuuba bwisi kã ma n arufaani m̄ɔ t̄n turo u ka t̄mbu gbiya.

Piɛɛ u Yesu siki

(I maa m̄ɛrio Mateu 26:69-70, Maaku 14:66-68, Luku 22:55-57)

¹⁵ Sim̄ɔ Piɛɛ ka b̄ɔ goo ba Yesu sw̄i. N deema yãku kowo t̄nweru wi, u b̄ɔ wi ȳ sãa sãa, ma b̄ɔ wi, u ka Yesu dua sannu yãku kowo t̄nweron yenun yaaraɔ. ¹⁶ Adama Piɛɛ u ȳra t̄ɔw̄ɔ yenu k̄nn̄w̄ɔ. Ma b̄ɔ wi yãku kowo t̄nweru u ȳ mi, u yarima u ka w̄ndia k̄nn̄ k̄so geruna, ma u Piɛɛ duusia. ¹⁷ Ma w̄ndia wi u k̄nn̄ k̄su mi, u Piɛɛ bikia u n̄ɛ, wun̄ɛ, a ñ maa sãa dur̄ɔ win bw̄abun turo?

Piɛɛ u n̄ɛ, aawo.

¹⁸ Ma yobu ka sãa yerun k̄sobu ba ȳ d̄ɔ ḡɛn b̄kuɔ yi ba s̄rua woorun s̄ɔ ba w̄su. Piɛɛ u da u maa ȳ mi, ba w̄su sannu.

Yãku kowo t̄nweru

u Yesu gari bikiam̄ɔ

(I maa m̄ɛrio Mateu 26:59-66, Maaku 14:55-64, Luku 22:66-71)

¹⁹ Ma yãku kowo t̄nweru u Yesu win bw̄abun gari bikia, ka ye u t̄mbu s̄ɔsim̄ɔ. ²⁰ Ma Yesu u n̄n wisa u n̄ɛ, na ka baawure gari kua batuma s̄ɔ. Na n̄n keu s̄ɔsiru kpuro kuawa m̄nn̄ɔ yenu s̄ɔ ka maa sãa yer̄ɔ, mi Yuuba kpuro ba ra m̄nn̄ɛ. Na ñ ḡãnu ganu gerua asiri s̄ɔ. ²¹ Ñ n m̄n na, mban

sōna a man gari bikiamə. Be ba nɛn gari nua, a ben tii bikio ye na bu sōwa. Beya ba yē ye na gerua.

²² Ye Yesu u yeni gerua u kpa, yera s̄a yerun k̄so turo wi u n̄n yōre, u Yesu baara so, ma u nɛɛ, yāku kowo t̄nwerowa a k̄ka a gari wisimə mɛ?

²³ Ma Yesu u n̄n wisa u nɛɛ, ñ n gari k̄sin na na gerua, a yi geruo baawure u nɔ. Ñ n maa gem na na gerua, mban sōna a man soomə.

²⁴ Ma Ani u dera ba n̄n b̄kua ba ka da Kaifa, yāku kowo t̄nweron mi.

Piɛɛ u kpam Yesu siki

(I maa mɛɛrio Mateu 26:71-75, Maaku 14:69-72, Luku 22:58-62)

²⁵ Saa ye s̄ɔ, Simə Piɛɛ u yō mi, u d̄ɔ w̄su. Ma ba n̄n bikia ba nɛɛ, wunɛ maa, a ñ s̄a durɔ win bw̄abun turo?

Adama Piɛɛ u gari yi siki u nɛɛ, aawo fa.

²⁶ Yāku kowo t̄nweron yoo turo, win soo teu Piɛɛ u buran dusi, u n̄n bikia u nɛɛ, na ñ daa nun wa ka wi batuma ye s̄ɔ?

²⁷ Piɛɛ u kpam siki u nɛɛ, aawo. Yera yande goo d̄ɔ ga sw̄i.

Ba ka Yesu da Pilatin wuswaa

(I maa mɛɛrio Mateu 27:1-2, 11-14, Maaku 15:1-5, Luku 23:1-5)

²⁸ Saa Kaifan min di ba ka Yesu da tem ȳeron siri yerɔ. N deema buru buru yam s̄arera. Be ba s̄a Yuuba ba ñ wure bu du siri yeru mi, kpa bu ku raa ko disigibu. Domi ba k̄i bu Ḡɔ sararibun t̄ɔ baka ten yaa dibu di. ²⁹ Yen sōna Pilati u yarima u bu deema, ma u bu bikia u nɛɛ, tora teren bwesera i durɔ wi waasi.

³⁰ Ba nεε, ù kun kōsa kue, sa ñ daa ka nùn sisi su nun nōma beria.

³¹ Pilati u bu sōwa u nεε, bεen tii i nùn mōo, kpa i nùn siri ka bεen tiin wooda.

Ma Yuuba ba nεε, sa ñ yen dam mō su ka tōnu go.

³² Nge mεya Yesun gari yi kōora yi sōo u sōsi gōo wìn bweseru u koo gbi. ³³ Pilati u kpmam dua siri yerō, ma u Yesu soka u nùn bikia u nεε, wuna Yuuban sunō?

³⁴ Ma Yesu u nùn bikia u nεε, wuna a ka tii yeni bikiamō? Nge gaba nun nεn gari sōwawa.

³⁵ Pilati u nεε, nε Yuuwa? Wunen bweseru ka yāku kowo tōnweroba ba man nun nōmu sōndia. Mba a kua.

³⁶ Yesu u nεε, nεn bandu ta ñ sāa handunia migiru. Tà n sāan na handunia migiru, nεn bwāabu ba koo sanna kpa bu ku Yuuba man nōmu sōndia. Adama nεn banda kun sāa handunia migiru.

³⁷ Ma Pilati nùn bikia u nεε, ñ n man na, a sāawa sunō.

Yesu u nùn wisa u nεε, wunen tii a mam gerumō ma na sāa sunō. Na na handunia sōo, ba man marawa n ka gem areru di. Baawure wi u sāa gemgii, wiya nεn gari nōmō.

³⁸ Pilati u nùn bikia u nεε, mba ba ra soku gem.

Ba Yesu taare wē bu go

(I maa mεerio Mateu 27:15-31, Maaku 15:6-20, Luku 23:13-25)

Gari yin biru Pilati u kpmam yarima u da Yuuban mi, ma u bu sōwa u nεε, nena kun toraru garu wa durō wi sōo. ³⁹ Adama i komaru garu mō te kon ka bεε pirisēm turo kara Gōo sararibun tōo bakaru sōo. I kī n bεε Yuuban sunō kara?

40 Ma be kpuro ba gbāsukumə ka dam ba m̀, aawo sa n̄ durɔ wi kī, Barabawa sa kī.

N deema gbɛnɔwa Baraba wi, u s̄a.

19

1 Sanam meya Pilati u Yesu mwa, ma u dera ba n̄n so ka som kpaka. 2 Ma tabu kowobu ba s̄aki tundu b̄kana ba ka n̄n sina furɔ kua ba doke win wirɔ. Ba maa n̄n gurumusu sw̄abu sebusia. 3 Kiri kiri kpa bu n̄n susi bu n̄ɛɛ, Yuuban sunɔ, fɔɔ baasira.

Ma ba n̄n baari soomɔ.

4 Ma Pilati u kparam maa yarima u t̄n w̄ru ge s̄ɔwa u n̄ɛɛ, i swaa dakio. Wee, kon b̄ɛɛ durɔ wi yarama kpa i ka gia ma na n̄ toraru garu wa wi s̄ɔ.

5 Yesu u yarima u s̄akin furɔ, ka maa gurumusu sw̄abu ge doke. Pilati u bu s̄ɔwa u n̄ɛɛ, durɔ wi wee.

6 Sanam me ȳaku kowo t̄nwerobu ka s̄a yerun k̄sobu ba n̄n wa, ma ba gbāsukum w̄ri ba n̄ɛɛ, a n̄n kpareo, a n̄n kpareo d̄a bunanaru s̄ɔ.

Pilati u bu s̄ɔwa u n̄ɛɛ, b̄ɛɛn tii i n̄n m̄ɔ kpa i n̄n kpare d̄a bunanaru w̄llɔ ka b̄ɛɛn tii. Domi n̄ na kun toraru garu wa wi s̄ɔ.

7 Ma Yuuba ba n̄n s̄ɔwa ba n̄ɛɛ, sa wooda gaa m̄ ye ya gerumɔ bu n̄n go ȳn s̄ u win tii n̄ɛɛ Gusun̄n Bii.

8 Ye Pilati u gari yi nua, win b̄rum sosi. 9 Ma u kparam ka Yesu wura siri yerɔ, u n̄n bikia u n̄ɛɛ, man diya a na.

Adama Yesu kun n̄n wisa baa n̄n teeru.

10 Ma Pilati u n̄n bikia u n̄ɛɛ, n̄n̄a a n̄ ka sere gari m̄? A n̄ ȳ ma na dam m̄ n̄ ka nun kara, na maa dam m̄ n̄ ka nun kpare d̄a bunanaru s̄ɔ?

11 Ma Yesu u nùn wisa u nεε, a ñ dam gam mō nε sōō bà kun nun mε wε wəllun di. Yen sōna wi u man nun nōmu sōndia, win taare ya wunεgia kere.

12 Ye Pilati u yeni nua yera u hania sosi u ka Yesu kara. Adama Yuuba ba gbāsukunu bōbia ba nεε, à n durō wi kara, a ñ maa tem yēro kī. Domi baawure wi u win tii kua sunō u sāawa tem yēron yiberε.

13 Ye Pilati u gari yi nua, u ka Yesu yarima, ma u sina siri kowon sin yerō te ta wāa yam mε sōō, mε ba sokumō Kpee turaru. Miya ba maa sokumō Gabata ka Heberum. 14 N tie sōō teeru bu sere Gōō sararibun tōō bakaru ko, nge sōō wii wəllun saka. Ma Pilati u Yuuba sōōwa u nεε, bεen sunō wee.

15 Ma Yuuba ba gbāsuka wəllō, i ka nùn doo, i ka nùn doo, i nùn kpareo dāa bunanaru wəllō.

Ma Pilati u bu bikia u nεε, amō ro! I kī n bεen sunō kpare dāa bunanaru wəllō?

Ma yāku kowo tōnweroba nùn wisa ba nεε, bεε sa ñ sunō goo mō ma n kun mō tem yēro.

16 Sanam mεya Pilati u bu Yesu nōmu sōndia bu ka nùn kpare dāa bunanaru wəllō.

Ba Yesu kpare dāa bunanaru wəllō

(I maa mεerio Mateu 27:32-44, Maaku 15:21-32, Luku 23:26-43)

Ma ba Yesu mwa ba ka doona. 17 Ma Yesu u win tiin dāa bunanaru sua u ka da sere aye ten mi, te ta ka wii koko weenε, adama ka Heberum ba ra yam mi sokuwa Gōōgōta. 18 Miya ba nùn kpare dāa bunanaru wəllō. Ba maa tōn durōbu yiru gabu kpare turo nōm dwarō, turo nōm geuō, ma Yesu wāa ben suunu sōō.

19 Ma Pilati u yorua u mani dāa bunana ten wəllō. Yora ye, ya nεε, Yesu Nasarētigii, Yuuban

sunə. ²⁰ Yuuba dabira ba yora ye gara domi mi ba Yesu kpare n ñ ka wuu toma. Ma ba ye yorua ka Heberum, ka Gerekim, ka maa Latem.

²¹ Ma Yuuban yāku kowo tənwerobu ba Pilati sḡwa ba nεε, a ku yore Yuuban sunə, adama a yoruo, u nεε wiya Yuuban sunə. ²² Ma Pilati u nεε, ye na yorua na yoruawa.

²³ Sanam mε tabu kowobu ba Yesu kpare ba kpa, ba win yānu bənu kua suba nne, tabu kowo ben baawure sube teeru, ba maa win yabe bakarua. Yabe te, ta ñ yina mə, ba tu wesawa yaberu. ²⁴ Ma tabu kowo be, ba geruna ba nεε, bu ku raa te gĩa, adama bu de bu tu tete toosi kpa bu wa wigiru ta koo ko.

Nge mεya Gusunən gari yi kooru yi yi nεε,
“Ba nen yānu bənu kua ben tii tiine sḡ.

Ma ba nen yaberu tete toosi.”

Nge mεya tabu kowo be, ba kua.

²⁵ N wee, Yesun mero, ka win meron wənə, ka Maari Kopan kurə, ka sere Maari Madalagii, ba yḡ Yesun dāa bunanarun bəkuə. ²⁶ Yesu u win mero wa mi, ka bḡ wi u kī ba yḡ ba karine, ma u win mero sḡwa u nεε, kurə wunε, wunen bii wee mi.

²⁷ U maa bḡ wi sḡwa u nεε, wunen mero wee mi.

Saa dōma ten diya bḡ wi, u ka nūn wa win tiin yenuə.

Yesun gəə

(I maa mεrio Mateu 27:45-56, Maaku 15:33-41, Luku 23:44-49)

²⁸ Yen biru, sanam mε Yesu u gia ma gari yi kpuro yi wiru goora yi kpa, Gusunən gari yi ka kooru, u nεε, nim naru ga man mə.

²⁹ Wekeru gara wãa mi, te ta tam mømmòm yiba. Ma ba swæsu wasa tam mømmòm mε sɔɔ, ba bɛri isɔpun dekaɔ ba ka susi win nɔwɔ. ³⁰ Sanam mε Yesu u tam mømmòm mε denda u nεε, n kpa.

Yera u tuka, u win tii yɔsu, ma u sariru kua.

Ba Yesu sɔka yɛsɔ

³¹ Dɔma teya Yuuba ba Pilati bikia u de bu durɔ ben kɔri bɔɔku be ba go mi, kpa bu goo ni sarasia dãa bunanarun di. Ba yeni bikia yèn sɔ n tie sɔɔ teeru bu ka ben tɔɔ wɛrarugiru di, ba ñ maa kɔi goo ni, nu n wãa dãa bunanaru wɔllɔ tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ, domi tɔɔ bakarun tii tiywa. ³² Yen sɔna tabu kowobu ba da ba gbiikoon kɔri bɔɔka ka maa yirusegii be ba kpare ka Yesu sannu. ³³ Adama sanam mε ba tura Yesun mi, ba deema u gu kɔ, ba ñ maa win kɔri bɔɔka. ³⁴ Adama tabu kowobun turo u Yesu yaasa sɔka win yɛsɔ, ma yande yem ka nim mu yara. ³⁵ Wi u ye wa, u yen seeda di, win seeda ye, gema. U yɛ kam kam ma geeya u gerumɔ, kpa bεε i maa ka naanε doke. ³⁶ Yeniwa ya kua kpa Gusunɔn gari yi ka koorɔ yi yi nεε, “Baa win kuku teeru, ta ñ kɔsiramɔ.” ³⁷ Gusunɔn gari maa nεε, “Ba koo nùn mεeri wi ba sɔka.”

Yesun sikubu

(I maa mεriɔ Mateu 27:57-61, Maaku 15:42-47, Luku 23:50-56)

³⁸ Yen biru Yosɛfu Arimategii u Pilati Yesun goru kana. Yosɛfu wi, u sãawa Yesun bɔɔ, adama asiri sɔɔwa yèn sɔ u Yuuban bεrum mɔ. Ma Pilati u wura. Yen sɔna Yosɛfu u da u Yesun goru sua u ka doona. ³⁹ Nikodemu wi u raa da Yesun mi wɔkuru u Yosɛfu yɔsiri. Ma u turare bwesenu yiru, miru ka aloesi neni ye ya tura kilo tenan saka. ⁴⁰ Durɔ be yiru ba

Yesun goru sua ma ba tu bekuru wukiri ka turare sannu. Domi nge meya Yuuba ba ra ka ben goru sike. ⁴¹ N deema batuma gaa ya wāa mi ba Yesu kpāren b̄akū. Siki w̄aru kperuguu gaga wāa mi, batuma ye s̄o, ḡe s̄o ba ñ goo sikure. ⁴² Miya ba Yesu kp̄i domi yen sisira s̄awa t̄o w̄erarugiru. Siki te, ta maa wāa turuku mi.

20

Siki diiru

(I maa m̄erio Mateu 28:1-8, Maaku 16:1-8, Luku 24:1-12)

¹ Alusuma buu s̄nu buru buru yellu, sanam m̄e yam kun s̄aram kpa, Maari Madalagii u da sikiru mi. Ma u wa ba kpee te sua saa siki ten k̄ann̄n di. ² Ma u duka da Sim̄o Pīe mi, ka b̄o win mi, wi Yesu u k̄i, u bu s̄owa ma ba Yinni sua saa sikiru min di, u ñ maa ȳ mi ba n̄n kp̄i.

³ Sanam meya Pīe ka b̄o wi, ba yara ba da sikiru mi. ⁴ Ma be yiru ba duki da sannu, adama b̄o wi, u duka u Pīe gbiiri, ma u gbia u tura sikiru mi. ⁵ U yāara u tende siki te s̄o, ma u bekuru wa ta yii, adama u ñ due. ⁶ Yera Sim̄o Pīe wi u sisi birū u tura mi ma u dua siki te s̄o. U maa beku te wa ta yii, ⁷ ka yasa ye ba raa ka win wiru b̄kū. Adama yasa ye, ya ñ yii ka beku te sannu, ya kuruawa bee tia. ⁸ Sanam meya b̄o wi u raa gbia u tura sikiru mi, u maa dua. U wa, ma u naane doke. ⁹ Gusun̄n gari kun daa bu yeeri gina yi yi gerua ma u koo se ḡrin di. ¹⁰ Ma bwāa be, ba ḡsira ba da ben yenū.

Yesu u Maari Madalagii kure

(I maa m̄erio Mateu 28:9-10, Maaku 16:9-11)

11 Adama Maari u yɔ̄ tɔ̄wɔ̄ siki ten bɔ̄kuɔ̄ u sumɔ̄. Sanam mɛ u sumɔ̄ u yɔ̄ara u tende siki ten sɔ̄wɔ̄.

12 Ma u wɔ̄llun ɔ̄radoba yiru wa ba yɔ̄a kpikin u doke ba sɔ̄ mi Yesun goru ta raa kpī, ben turo wiru gia, turo maa naasu gia. 13 Ma ba nùn bikia ba nɛɛ, kurɔ̄ wunɛ, mba n kua a ka sumɔ̄.

Ma u bu wisa u nɛɛ, ba nɛn Yinni suawa saa minin di, na n maa yɛ̄ mi ba nùn kpī.

14 Sanam mɛ u yeni gerua u kpa, u sīra ma u Yesu wa u yɔ̄ mi. Adama u n̄ gie ma Yesuwa. 15 Yesu u nùn bikia u nɛɛ, kurɔ̄ wunɛ, mba n kua a ka sumɔ̄. Wara a kasu.

Kurɔ̄ wi, u tamaa yam min kɔ̄sowa. Yera u nɛɛ, tɔ̄nwero, n̄ n wunɛn na a nùn sua, a man sɔ̄wɔ̄ mi a nùn kpī, kpa n da n nùn sua min di.

16 Ma Yesu u nɛɛ, Maari.

Yera u sīra, ma u gerua ka Heberum u nɛɛ, Raboni. Yen tubusiana, keu sɔ̄sio.

17 Ma Yesu u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, a ku man baba, domi na n̄ gina de nɛn Baaban mi wɔ̄llɔ̄. Adama a doo nɛn bwāabun mi, a bu sɔ̄ ma na dɔ̄ Gusunɔ̄n mi, wi u s̄a nɛ ka bɛɛn Baaba, u maa s̄a nɛ ka bɛɛn Yinni.

18 Ma Maari Madalagii u da u bwāa be sɔ̄wa ma u Yinni wa, sere Yinni u nùn gari yini sɔ̄wa.

*Yesu u win bwāabu tii sɔ̄si
(I maa mɛɛrio Mateu 28:16-20, Maaku 16:14-18,
Luku 24:36-49)*

19 Alusuma buu gen yoka, bwāa be, ba mɛnna ma ba gamboba bɛri Yuuban bɛrum sɔ̄. Miya Yesu u da u bu yɔ̄re ben suunu sɔ̄. Ma u bu sɔ̄wa u nɛɛ, alafia ya n wāa ka bɛɛ.

20 Ye u yeni gerua u kpa, u bu win nɔma ka win yɛsa sɔsi. Bwaa ben nukura dora ye ba Yinni wa.

21 Ma Yesu u kpam bu sɔwa u nɛɛ, alafia ya n waa ka bɛɛ. Nge mɛ Baaba u man gɔrima nge meya nɛ na maa bɛɛ gɔra.

22 Ye u yeni gerua u kpa, yera u bu wɛsie ma u nɛɛ, i Hunde Dɛero mɔɔ. 23 Ì n goo nùn win toraru suuru kua u koo ten suuru wa. Ì n maa goon toraru suuru kobu yina ta ko n yɛro wãasiwa.

Yesu ka Tomaa

24 Tomaa, bwãabu wɔkura yiru yen turo, wi ba ra maa nɛɛ Sika, u ñ daa wãa ka be sanam mɛ Yesu u na ben mi. 25 Bwãa be ba tie ba nùn sɔwa ma ba Yinni wa.

Tomaa u bu wisa u nɛɛ, ma n kun mɔ u kurum bora wa Yinnin nɔma sɔɔ, ma u kun win niki bia doke mi kurum daa wãa, kpa u win nɔmu doke Yinnin yɛsaɔ, u ñ naanɛ dokemɔ.

26 Sɔɔ nɔɔba itan biru bwãa be, ba maa mɛnnɛ sannu dirɔ. Tomaa wãa be sɔɔ. Ba gamboba bɛri adama Yesu u na u bu yɔre ben suunu sɔɔ ma u nɛɛ, alafia ya n wãa ka bɛɛ.

27 Sanam meya u Tomaa sɔwa u nɛɛ, a nɛn nɔma mɛerio kpa a wunen niki bia doke ye sɔɔ. A wunen nɔmu demiana a doke nɛn yɛsaɔ. A naanɛ dokeo a ku maa ko gɔrusu yirugii.

28 Tomaa u nùn sɔwa u nɛɛ, Gusunɔ nɛn Yinni.

29 Yesu u nùn bikia u nɛɛ, a naanɛ doke yèn sɔ a man waamɔ? Doo nɔrugiba be ba kun man wa, ba ka naanɛ doke.

Yèn sɔ ba tire teni yorua

30 Sɔm maamaakigii dabina Yesu maa kua win bwãabun nɔni biru ni ba kun yorua tire teni sɔɔ.
 31 Adama gari yiniwa ba yorua kpa i ka naanɛ doke ma Yesuwa Kirisi wi, Gusunɔn Bii, kpa naanɛ doke binin saabu i n wãaru mɔ te ta ku ra kpe win yĩsirun sɔ.

21

Yesu u bwãabu nɔba yiru kure

1 Yen biru Yesu u kparam win bwãabu tii sɔɔsi Tiberian daa burerun bɔkuɔ. Wee nge mɛ u tii sɔɔsi.

2 Simɔɔ Piɛɛ ka Tomaa wi ba ra nɛɛ Sika, ka Natanieli Galilen Kanagii, ka Sebeden bibu, ka win bwãabu gabu yiru, be kpurowa ba wãa sannu. 3 Simɔɔ Piɛɛ u be ba tie sɔɔwa u nɛɛ, u susure dɔɔ.

Ma ba nɛɛ, ben tii ba koo ka nùn da.

Ma ba yara yande ba goo dua ba doona. Adama ba ñ gãanu ganu mwɛ wɔku te sɔɔ. 4 Ye yam sãrɔ Yesu u yɔ daarun goorɔ, adama bwãa be, ba ñ yɛ Yesuwa.

5 Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, aluwaasi bɛɛ, i ñ gãanu mwɛ baa fiiko?

Ma ba nɛɛ, aawo.

6 Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i bɛɛn yãakororu kɔɔwɔ goo gen nɔm geuɔ, i ko gãanu wa mi.

Ba kua mɛ, ma ba kpana bu tu gawa swɛɛ dabirun sɔ. 7 Ma bɔɔ wi Yesu u kĩ, u Piɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, Yinniwa.

Ye Simɔɔ Piɛɛ u nua ma Yinniwa, yera u win yaberu pɔra sie domi basiwa u raa wãa mi. Ma u sure nim sɔɔ goon di. 8 Adama bwãa be ba tie ba ka goo na daarun bɔɔwɔ ba ben yãakororu gawe, ta swɛɛ yiba. Be ka daarun bɔɔn tondam kun kere gɔm soonu goobu (200). 9 Ye ba sara temɔ ma ba dɔɔ gɛɛ

wa, swēε wāa yin wǎllǎ, ka maa pēε. ¹⁰ Ma Yesu u bu sǎwǎ u nεε, bu swēε gεε tama yi ba go tē ge.

¹¹ Simǎǎ Piεε u goo dua ma u yāakoro te gawa temǎ te ta swēε bεke yiba. Yin geera sāa wunaa weeru ka wǎkura ita. Baa mε yi ka dabi mε, yāakoro te, ta ñ gēere. ¹² Yesu u bu sǎwǎ u nεε, i na i sǎndu wuna.

Baa bwāa ben turo kun kāka u nùn bikie wara u sāa, domi ba yē ma Yinniwa. ¹³ Yesu u da u pēε sua ma u bu wē. Mεya u maa kua ka swēε yi.

¹⁴ Yeniwa nǎn itase ye Yesu u tii win bwāabu sǎosi saa mìn di u seewa gǎrin di.

Yesu ka Piεε

¹⁵ Ye ba sǎndu wuna ba kpa, Yesu u Simǎǎ Piεε bikia u nεε, Simǎǎ, Yohanun bii, a man kī n beni kpurogiru kere?

Ma u nεε, Yinni, a yē ma na nun kī.

Ma Yesu u nùn sǎwǎ u nεε, a nεn yāa binu nǎorio.

¹⁶ Yesu u kpam nùn bikia nǎn mεεruse, Simǎǎ, Yohanun bii, a man kī?

Ma u nεε, Yinni, a yē ma na nun kī.

Ma Yesu u nùn sǎwǎ u nεε, a nεn yāanu kparo.

¹⁷ Yesu kpam wure u nùn bikia nǎn itase, Simǎǎ, Yohanun bii, a man kī?

Ma Piεεn nukura sankira yèn sǎ u nùn bikia nǎn itase u nùn kī. Ma u nùn sǎwǎ u nεε, Yinni, a baayere yē, a yē kam kam ma na nun kī.

Ma Yesu u nùn sǎwǎ u nεε, a nεn yāanu nǎorio.

¹⁸ Geema na nun sǎmǎ, sanam mε a sāa aluwaasi, a ra raa ka wunen tii kpaka sēke, kpa a da mi a kī. Adama sanam mε a tǎkǎ kua kaa wunen nǎma demiawa kpa goo u nun wunen kpaka sēka u ka nun da mi a ñ kī.

19 Ka gari yiya Yesu u sãosi gã wìn bweseru Piεε u koo ka Gusunã bεεε wē. Ye u yeni gerua u kpa ma u nεε, a man swĩiyã.

Yesu ka Yohanu

20 Yen biru Piεε u sīra ma u wa ben biruã bã wi Yesu u kī, u wee. Bã wiya, u raa Yinni gballi yaa dibun sanam ma u nùn bikia wara koo nùn dãmε.

21 Sanam mε Piεε u bã wi wa u Yesu bikia u nεε, Yinni, durã wini maa ni?

22 Yesu u nùn wisa u nεε, nà n kī n de u n wãa sere n kpam ka wurama, mba n nun wa. Wunε, a gesi man swĩiyã.

23 Yen sãna gari yi, yi nãra naanε dokeobu sã ma bã wi, u ñ gbimã. Adama Yesu u ñ gerua ma u ñ gbimã, u gesi geruawa ù n kī u de u n wãa sere u kpam ka wurama, mba n nùn wa.

24 Bã wiya u yenin areru dimã, wiya u maa tire teni yorua, sa maa yē ma win areru geema.

Garin wii goberu

25 Gãa dabinu ganu maa wãa ni Yesu u kua. Bà n ni kpuro yorua tia tia, na ñ tamaa handunia kpuro sã bu yen ayeru wa mi ba koo tire ni kpuro doke ni ba koo ra yore.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8